

**Voorbeeldsamenvatting Inleiding Goederenrecht en
Personen- en Familierecht**

Rechten | Vrije Universiteit Amsterdam

2021 - 2022

VURE-129-291 | €0,00

Tentamengericht | Overzichtelijke structuur

Sinds 1994 | Beoordeeld met een 8,2



| Slim
Academy

Voorwoord

Beste student,

Voor je ligt de voorbeeldsamenvatting van het vak Inleiding Goederenrecht en Personen- en Familierecht voor de studie Rechtsgeleerdheid. Slim Academy heeft de belangrijkste studiestof voor je samengevat. Zo kun jij zo prettig mogelijk studeren. We wensen je alvast succes met studeren en natuurlijk met het behalen van jouw studiepunten!

Wil je liever een totaalpakket kopen voor dit blok? Op onze website vind je eenmalig een te gekke actie: alle samenvattingen van Inleiding Goederenrecht en Personen- en Familierecht voor **€8,95**.

Kwaliteit

Omdat wij de kwaliteit van onze samenvattingen zo hoog mogelijk willen houden zijn we benieuwd naar jouw feedback. We sturen je hierom twee weken na ontvangst van de samenvatting een mailtje met het verzoek om de samenvatting te beoordelen. Je zou ons heel erg helpen als je deze invult. Mocht je op een ander moment al opmerkingen, tips of verbeterpunten hebben, mail ons dan op klantenservice@slimacademy.nl of stuur een berichtje via Facebook chat, dan gaan wij hier direct mee aan de slag!

Werken bij

Slim Academy is altijd op zoek naar gemotiveerde studenten! Lijkt het je leuk om bij ons aan de slag te gaan met het samenvatten en nakijken van samenvattingen? Dan is de rol van Studieheld zeker iets voor jou. Je kunt werken vanuit huis, krijgt een riant vergoeding en je hebt een studiegereleerde bijbaan die goed op je cv staat. Heb je interesse? Stuur dan jouw motivatie en cv naar klantenservice@slimacademy.nl.

Nadruk verboden

Samen studeren werkt natuurlijk goed. Wijs jouw vrienden dan ook vooral op de samenvattingen van Slim Academy. Nadruk en het delen van de samenvatting met derden is uiteraard verboden. Als je wilt dat wij in staat blijven de verslagen aan jullie aan te bieden, geef dit verslag dan niet aan derden en laat jouw studiegenoten zelf een exemplaar aanschaffen

Kom in contact met Slim Academy

Wil je op de hoogte blijven van de ontwikkelingen bij Slim Academy? Kom in contact via:

www.slimacademy.nl
[@SlimAcademy.nl](https://www.instagram.com/SlimAcademy.nl)
klantenservice@slimacademy.nl
010 214 32 45

We wensen je veel succes met studeren en het halen van jouw tentamens!

Team Slim Academy

P.S. De samenvatting is geschreven naar eigen inzicht van de auteur. Het is en blijft een samenvatting, die als aanvulling op de verplichte lesstof gezien moet worden en geen vervanging is van de verplichte lesstof.

Inhoudsopgave

Voorwoord	1
Inhoudsopgave	2
Informatie over het vak Inleiding Goederenrecht	3
Week 1: Inleiding, absolute rechten, eigendom & beperkte rechten	5
1.1: Literatuur	5
1.1.1: Inleiding	5
1.1.2: Verkrijging en verlies van goederen	8
1.1.3: Overdracht	9
1.1.4: Eigendom in het algemeen	10
1.1.5: Beperkte rechten	11
1.1.6: Genotsrechten	14
1.1.7: Pand- en hypotheekrecht	17
Informatie over het vak Personen- en Familierecht	19
Week 1: Inleiding, huwelijk, echtscheiding & afstamming	21
Hoofdstuk 1: Inleiding	21
Hoofdstuk 3: Procesrecht	23
Hoofdstuk 6: Het aangaan van huwelijk en geregistreerd partnerschap	24
Hoofdstuk 8: Einde van huwelijk en geregistreerd partnerschap	29
Hoofdstuk 10: Het afstammingsrecht	33
Nawoord	39

Informatie over het vak Inleiding Goederenrecht

Welkom bij het vak Inleiding Goederenrecht! Bij dit vak ga je de basisvaardigheden leren van het goederenrecht. Het is erg nuttig om dit vak zo goed mogelijk onder de knie te krijgen want hier wordt op voortgebouwd in het tweede jaar.

Het tentamen

Het tentamen vindt plaats op 1 februari 2022. Mocht je dit vak niet in één keer halen, dan is er een mogelijkheid om het hertentamen te maken. Het tentamen bestaat uit open vragen (casus).

Hoe kan je het beste studeren?

Het is naast de basis erg belangrijk om de casusvragen goed te oefenen. Zeker omdat het tentamen dit jaar uit alleen maar open vragen zal bestaan. Je kan hiermee oefenen door middel van de oefenvragen uit dit boekje en er zal tegen het einde van het blok een oefententamen verschijnen op canvas.

Indeling van het vak

Het vak Inleiding Goederenrecht is verdeeld in diverse onderwerpen. In de tabel hieronder worden deze onderwerpen beoordeeld op de relevantie voor het tentamen. De onderwerpen met vijf sterretjes zijn de onderwerpen waar je de meeste punten mee kunt verdienen, en de onderwerpen met één ster leveren het minste aantal punten op.

De indeling in relevantie is gebaseerd op onze analyse van oude tentamens uit eerdere jaren. Uiteraard biedt dit geen 100% garantie voor de toekomst, dus adviseren we je om de gehele samenvatting door te nemen voor de grootste kans op een voldoende eindbeoordeling.

Onderwerp	Relevantie	Behandeld in
Verkrijging en verlies van goederen	☆☆☆	Week 1
Overdracht	☆☆☆☆☆	Week 1
Eigendom in het algemeen	☆☆	Week 1
Beperkte rechten in het algemeen	☆☆☆☆	Week 1
Genotsrechten	☆☆☆☆	Week 1
Algemene bepalingen pand- en hypotheekrecht	☆☆☆☆	Week 1
Overdraagbaarheid van goederen	☆☆☆☆☆	Week 2
Levering van registergoederen	☆☆☆	Week 2
Bezit en houderschap	☆☆☆☆☆	Week 2
Derdenbescherming	☆☆☆☆☆	Week 3

Levering van roerende zaken	☆☆☆☆	Week 3
Levering van vorderingen op naam	☆☆	Week 3
Levering in andere gevallen	☆☆	Week 3

Ook als er over sommige hoofdstukken minder vragen komen, moet je er wel voor zorgen dat je ze allemaal goed beheerst, omdat veel hoofdstukken op elkaar bouwen. Je moet de andere hoofdstukken dus al begrijpen als je verder wil met de volgende hoofdstukken. De meeste vragen op het tentamen zijn een soort combinatie van meerdere hoofdstukken en onderwerpen.

Verzenddata van de samenvattingen

- Literatuur + Arresten: 21-01-2022
- Hoorcolleges + Werkgroepen: 21-01-2022

Indeling van de samenvatting

Onze samenvatting voor dit vak bestaat uit twee delen. Deel 1, het deel dat nu voor je ligt, is het literatuurboekje. Hierin is alle verplichte literatuur voor dit vak samengevat. Aan het eind van dit boekje zijn de arresten samengevat, op volgorde van de weken in het blok.

Eveneens op 21 januari, wordt de samenvatting van de hoorcolleges en werkgroepen uitgegeven. Van de laatste weken zit de samenvatting van de hoorcolleges en werkgroepen van vorig jaar in het boekje. Dit doen we omdat op het moment van verzenden deze hoorcolleges nog niet zijn geweest. Op 21 januari wordt ook het SlimSchematisch boekje van Goederenrecht verstuurd. Hierin vind je de belangrijkste rechtsregels, schematische overzichten en stappenplannen, erg handig voor het oplossen van een casus!

De missende samenvattingen van de hoorcolleges van dit jaar komen na afloop van de hoorcolleges als supplement op de website. Deze staan aan het eind van de betreffende week online. De supplementen zijn te vinden op www.slimacademy.nl. Vanaf daar ga je naar het betreffende boekje op de productpagina. Bij de hoorcollege- en werkgroepensamenvatting van het betreffende vak, staan de supplementen bij 'meer info'.

Succes met studeren!

Week 1: Inleiding, absolute rechten, eigendom & beperkte rechten

1.1: Literatuur

In deze week zijn hoofdstuk 1, 3, 4.1 t/m 4.2, 10.1: alleen nrs. 462 t/m 464, 12.1, 14.2 van het boek *Goederenrecht, Het Nederlandse burgerlijk recht, Pitlo*. En hoofdstuk 11.4 paragrafen 275 t/m 291 van het boek *Zwaartepunten van het vermogensrecht samengevat*.

1.1.1: Inleiding

Het **goederenrecht** is het onderdeel van het vermogensrecht dat de regels betreffende iemands vermogen bevat. Het vermogen bestaat uit iemands op geld waardeerbare rechten en plichten. Dit omvat dus de activa en de passiva van een persoon.

Artikel 3:1 BW bepaalt dat alle zaken en alle vermogensrechten onder “goederen” vallen. **Zaken** zijn de voor menselijke beheersing vatbare stoffelijke objecten (**artikel 3:2 BW**). Belangrijk bij een zaak is dat deze geen eigenaar hoeft te hebben. Een zaak zonder eigenaar noemen we een *res nullius*.

Vermogensrechten worden beschreven in artikel 3:6 BW en zijn rechten die:

- Hetzij afzonderlijk overdraagbaar zijn;
- Hetzij tezamen met een ander recht overdraagbaar zijn;
- Hetzij ertoe strekken de rechthebbende stoffelijk voordeel te verschaffen;
- Hetzij verkregen zijn in ruil voor stoffelijk voordeel;
- Hetzij verkregen zijn in ruil voor in het vooruitzicht gesteld stoffelijk voordeel.

Vermogensrechten vertegenwoordigen een economische waarde en zijn op geld waardeerbaar. Ook het eigendomsrecht (**artikel 5:1 BW**) is dus een vermogensrecht.

Bij zaken moet er een onderscheid gemaakt worden tussen **roerende zaken** en **onroerende zaken** (**artikel 3:3 BW**).

- Onroerende zaken zijn de grond, de nog niet gewonnen delfstoffen, de met de grond verenigde beplantingen en de gebouwen en werken die duurzaam met de grond zijn verenigd.
- Alle andere zaken zijn roerende zaken.

Registergoederen zijn goederen waarbij voor de overdracht of vestiging inschrijving in een daartoe bestemd openbaar register noodzakelijk is (**artikel 3:10 BW**). Deze registers zijn toegankelijk voor iedereen. Alle onroerende zaken zijn registergoederen. Voor niet-registergoederen is inschrijven in het openbare register niet noodzakelijk voor de overdracht of vestiging.

Bestanddelen

Soms zijn zaken samengesteld uit meerdere zaken. Denk hierbij aan een fiets met een bel en spaken. De fiets is dus samengesteld uit verschillende bestanddelen. Bij het demonteren van de fiets worden de bestanddelen weer zelfstandige zaken. De geldende verkeersopvattingen bepalen of een zaak **bestanddeel** van een andere zaak is (artikel 3:4 lid 1 BW). Een onroerende zaak kan echter nooit onderdeel zijn van een roerende zaak (artikel 5:20 sub e BW).

Natrekking en zaaksvorming

Met **natrekking** bedoelt men dat een zaak zijn zelfstandigheid verliest doordat het een bestanddeel wordt van een andere zaak. **Zaaksvorming** houdt in dat van meerdere voorwerpen één voorwerp met een geheel nieuwe identiteit wordt gemaakt. Zaaksvorming en natrekking kunnen wijzigingen in de eigendomssituatie als gevolg hebben.

Vruchten

Sommige zaken kunnen vruchten afwerpen, bijvoorbeeld appels uit een appelboom of jongen van dieren. Dit worden natuurlijke vruchten genoemd (**artikel 3:9 lid 1 BW**). Een vrucht wordt na afscheiding een zelfstandige zaak (**artikel 3:9 lid 4 BW**). Daarnaast zijn er ook economische of burgerlijke vruchten. Voorbeelden hiervan zijn rente of dividend. Na overdracht is de nieuwe eigenaar ook eigenaar van de toekomstige vruchten.

Rechtspersoon

Een rechtspersoon is een organisatie die net als een natuurlijk persoon rechten en plichten heeft en is een bijzonder soort rechtssubject. Dit komt doordat de economisch gerechtigden tot het vermogen van deze rechtspersoon kunnen wisselen, terwijl in juridisch opzicht het vermogen steeds blijft toebehoren aan deze rechtspersoon.

Inboedel

Een inboedel is het geheel van tot huisraad en tot stoffering en meubilering van een woning dienende roerende zaken, met uitzondering van boekerijen en verzamelingen van voorwerpen van kunst, wetenschap of geschiedkundige aard (**artikel 3:5 BW**). De inboedel behoort niet tot een onroerende zaak (zoals een huis).

Toekomstige goederen

Toekomstige goederen zijn goederen die men op het oog heeft. Een voorbeeld hiervan is de fruitopbrengst van appelbomen. Ook zaken die bestanddeel zijn van een andere zaak, maar binnenkort gedemonteerd zullen worden, zijn toekomstige goederen. Daarnaast vallen ook goederen die men nog niet in beschikking heeft, maar wel verwacht in beschikking te krijgen, onder toekomstige goederen. Toekomstige goederen kunnen bijvoorbeeld wel al verkocht of verhuurd worden.

Absolute en relatieve rechten

Rechten die alleen werken tegen een persoon of een groep personen noemen we **relatieve rechten**. In tegenstelling tot relatieve rechten werken **absolute rechten** tegenover iedereen. Zakelijke rechten, zoals eigendom, erfpacht, opstal, appartementsrecht en erfdienstbaarheden, zijn absolute rechten. Daarnaast zijn vruchtgebruik, pand en hypotheek ook belangrijke absolute rechten.

Een absoluut recht kan dus door iedereen geschonden worden, een relatief recht alleen door de personen tegen wie het recht werkt. Daarnaast worden absolute rechten ook overgedragen aan rechtsopvolgers.

Voorbeeld

Stel: persoon A heeft een erf dat grenst aan het erf van persoon B. Alleen aan de kant van het erf van persoon A zit een uitgang naar de openbare weg. Persoon B heeft in overleg met persoon A een recht van erfdienstbaarheid op dit erf gekregen. Dit houdt in dat persoon B een deel van het erf van persoon A mag gebruiken om naar de openbare weg te kunnen komen. Na een tijdje verkoopt persoon A zijn erf aan persoon C. Aangezien het recht van erfdienstbaarheid een absoluut recht is, behoudt persoon B dit recht en mag hij het erf dus nog steeds gebruiken om naar de openbare weg te gaan. Dit noemt men ook wel **zaaksgevolg**.

Vooraf bij faillissement zijn absolute rechten belangrijk. Normaal is het namelijk zo dat de verschillende crediteurs recht hebben op een evenredig deel van de vordering. Een absoluut recht heeft echter voorrang op deze regeling. Dit houdt in dat de absoluut gerechtigde zich kan gedragen alsof er geen faillissement is.

Beperkte rechten

Een beperkt recht is een recht dat is afgeleid uit een meer omvattend recht dat met het beperkte recht is bezwaard (**artikel 3:8 BW**). Dit recht, waaruit het beperkte recht is afgeleid, noemen we het moederrecht. De belangrijkste beperkte rechten zijn erfdienstbaarheden, erfpacht, opstal, vruchtgebruik, pand en hypotheek. De meeste van deze zijn afgeleid van het eigendomsrecht (moederrecht).

Afhankelijke rechten

Rechten die niet afzonderlijk kunnen bestaan, maar in samenhang met andere rechten bestaan, noemen we afhankelijke rechten (**artikel 3:7 BW**). Deze rechten gaan teniet met het recht waaraan zij zijn verbonden. Een belangrijk afhankelijk recht is hypotheek. Een hypotheek kan namelijk niet bestaan zonder een vordering. Gaat deze vordering teniet, dan gaat de hypotheek dat ook. Het afhankelijke recht en het recht waarmee het verbonden is, worden uitgeoefend door dezelfde rechthebbende en gaan ook samen over op een nieuwe rechthebbende.

Goede trouw

In sommige gevallen wordt gerechtvaardigd vertrouwen op een schijn, die niet met de werkelijkheid in overeenstemming is, beschermd. Een persoon die gerechtvaardigd vertrouwt op een schijn is te goeder trouw (**artikel 3:11 BW**). Een persoon is te goeder trouw als deze de werkelijkheid niet kende en in de gegeven omstandigheden ook niet behoorde te kennen. Dit houdt dus ook in dat een persoon in sommige gevallen zelf een onderzoeksplicht heeft. Houdt deze persoon zich niet aan deze plicht, dan is hij niet te goeder trouw.

Eigendom en bezitter

Het meest volledige recht dat een persoon op een zaak kan hebben, is het recht van eigendom (**artikel 5:1 BW**). De eigenaar van een zaak mag bijna alles doen met deze zaak. Als een persoon een goed voor zichzelf houdt, is hij de bezitter van dat goed. De bezitter hoeft niet de eigenaar te zijn. Zo is een dief die een fiets steelt wel de bezitter van dat goed, maar natuurlijk niet de eigenaar. Vast staat dat deze dief zich wel als de eigenaar of rechthebbende gedraagt.

De rechthebbende is de persoon die het meest volledige recht op een goed heeft. Bij een zaak noemen we dit ook wel een eigenaar, maar bij bepaalde rechten, zoals immateriële rechten en vorderingsrechten, noemen we dat een rechthebbende. Het is dan ook niet juist om te claimen eigenaar te zijn van een vorderingsrecht, je bent rechthebbende van het vorderingsrecht.

Redelijkheid en billijkheid

Soms wordt er in de wet naar de “redelijkheid en billijkheid” verwezen. Dit houdt in dat men dan rekening moet houden met de algemeen erkende rechtsbeginselen, met de in Nederland levende rechtsovertuigingen en met de maatschappelijke en persoonlijke belangen die bij het gegeven geval zijn betrokken.

1.1.2: Verkrijging en verlies van goederen

Verkrijging en verlies van goederen kan alleen op de in de wet voorgeschreven manieren. Dit betekent niet dat de wijze van verkrijging of verlies expliciet in de wet moet staan, maar dat het ook uit de wet kan voortvloeien. Titel 4 van BW 3 is gewijd aan het verkrijgen en het verlies van goederen.

Verkrijging onder algemene of bijzondere titel (artikel 3:80 BW)

Goederen kunnen onder algemene titel of onder bijzondere titel verkregen worden. Verkrijging onder algemene titel wil zeggen dat een geheel of (evenredig) deel van het vermogen overgaat. Dit staat niet in de wet, maar is af te leiden uit **artikel 3:80 lid 2 BW**. Verkrijging onder algemene titel omvat ook de verkrijging van schulden. Schulden maken namelijk ook deel uit van het vermogen van een persoon. Het bekendste voorbeeld van een verkrijging onder algemene titel is een erfenis.

Iedere verkrijging die valt buiten de verkrijging onder algemene titel is een verkrijging onder bijzondere titel. Er is in dit geval sprake van de verkrijging van één of meerdere nader bepaalde goederen. Een voorbeeld van een verkrijging onder bijzondere titel is een overdracht.

Manieren van verkrijging onder algemene titel (**artikel 3:80 lid 2 BW**):

1. **Erfopvolging:** treedt volgens **artikel 4:182 lid 1 BW** in van rechtswege.
2. **Boedelmenging:** door boedelmenging (trouwen onder gemeenschap van goederen) kunnen bezittingen en schulden van huwelijkspartners in gemeenschap worden gebracht, waardoor beiden eigenaar/schuldenaar van het geheel worden. Dit gebeurt dus door menging van twee boedels (**art. 1:93 BW**). Echter geldt sinds 1 januari 2018 de beperkte wet op gemeenschap van goederen. Dit houdt in dat op alle huwelijken vanaf deze datum een nieuwe wettelijke regeling geldig is. Zowel de oude als de nieuwe wet zijn te vinden in **art. 1:94 BW**. Hetgeen dat voornamelijk veranderd is dat vanaf 2018 de voorhuwelijkse bezittingen en schulden niet meer van rechtswege overgaan in de huwelijksgemeenschap.
3. **Fusie als in artikel 2:309 BW:** een rechtshandeling van twee of meer rechtspersonen, waarbij een van deze het vermogen van de ander onder algemene titel verkrijgt of waarbij een nieuwe rechtspersoon die bij deze rechtshandeling door hen samen wordt opgericht, hun vermogen onder algemene titel verkrijgt.
4. **Splitsing als in artikel 2:334a BW:** tegengesteld aan fusie. Eén rechtspersoon splitst op in twee of meer rechtspersonen, waarbij de oorspronkelijke rechtspersoon ophoudt te bestaan en het gehele vermogen overgaat (zuivere splitsing) of een deel van het vermogen van een splitsende rechtspersoon gaat over in het vermogen van een andere rechtspersoon (afsplitsing).

Manieren van verkrijging onder bijzondere titel (**artikel 3:80 lid 3 BW**):

- Overdracht;
- Verjaring;
- Onteigening;
- Overige in de wet vastgelegde manieren van rechtsverkrijging.

Derivatieve en originele verkrijging

Wanneer een verkrijger door rechtsovergang zijn recht ontleent aan een rechtsvoorganger is er sprake van een **derivatieve verkrijging**. Bij verkrijging onder algemene titel is er altijd sprake van een derivatieve verkrijging. Bij derivatieve verkrijging gaat een bestaand recht over van een rechtsvoorganger op een rechtsopvolger. Overdracht (bijzondere titel) is een bekend voorbeeld van een derivatieve verkrijging.

Bij **originele verkrijging** is er geen sprake van een verkrijging van rechten van een rechtsvoorganger, maar ontstaat er als het ware een nieuw recht. Een voorbeeld hiervan is zaaksvorming of verkrijging door een vinder (**artikel 5:6 BW**).

Beperkte rechten (herhaling)

Rechten die zijn afgesplitst uit een hoofdrecht noemen we beperkte rechten. Deze beperkte rechten hebben dezelfde werking tegenover derden als het recht waaruit het is afgesplitst. Heeft dit hoofdrecht een absolute werking, dan heeft het beperkte recht dit dus ook.

Verlies van een goed

Het verlies van een goed kan volgens **artikel 3:80 lid 4 BW** alleen op de in de wet aangegeven manieren. Deze manier kan ook impliciet uit de wet volgen en hoeft er dus niet expliciet in te staan. Er is sprake van een absoluut verlies als een goed tenietgaat. Bij een relatief verlies wordt alleen een ander rechthebbende op het goed en gaat het goed niet teniet.

Verlies en verkrijging van beperkte rechten

Artikel 3:81 BW behandelt het verlies en de verkrijging van beperkte rechten. **Lid 1** bepaalt dat beperkte rechten alleen kunnen worden verkregen door de in de wet genoemde manieren. **Lid 2** van dit artikel noemt een aantal manieren waarop een beperkt recht teniet kan gaan. Belangrijk hierbij is dat **lid 2** niet limitatief is.

Verlies en verkrijging van afhankelijke rechten

Afhankelijke rechten volgen het recht waaraan zij zijn verbonden (**artikel 3:82 BW**). Dit houdt in dat deze afhankelijke rechten van rechtswege bijvoorbeeld overgaan of tenietgaan wanneer het hoofdrecht dit ook doet. Het afhankelijke recht en het hoofdrecht kunnen niet gesplitst tenietgaan of overgaan.

1.1.3: Overdracht

Alleen overdraagbare goederen zijn voor overdracht vatbaar. **Artikel 3:83 lid 1 en 3 BW** bepaalt wanneer dit het geval is. Het rechtsgevolg van overdracht is dat een goed een nieuwe rechthebbende krijgt (rechtsovergang).

De vereisten voor overdracht van een goed zijn (**artikel 3:84 lid 1 BW**):

- Levering;
- Geldige titel;
- Beschikkingsbevoegdheid.

Aan alle drie de voorwaarden moet over het algemeen worden voldaan, wil er sprake zijn van een geldige overdracht (er zijn dus uitzonderingen).

Tip: Denk aan het BLT-broodje, dan vergeet je de drie vereisten van overdracht nooit meer ;).

Beperking overdracht

Volgens **artikel 3:83 lid 1 BW** zijn eigendom, beperkte rechten en vorderingsrechten overdraagbaar, behalve als de wet of de aard van het recht zich tegen overdracht verzet. **Artikel 3:83 lid 1 BW** bepaalt dus ook dat de aard van het goed zich tegen overdracht van het goed kan verzetten. Een afhankelijk recht kan naar zijn aard bijvoorbeeld niet zelfstandig overdraagbaar zijn (dus wel in combinatie met het hoofdrecht). Daarnaast staat in **artikel lid 1 3:83 BW** ook dat de wet zich tegen de overdracht van een goed kan verzetten. Dit geldt echter alleen bij wetten in formele zin en niet voor lagere regelingen.

Bij een partijbeding geldt er in het algemeen een vrije overdraagbaarheid van eigendom, beperkte rechten of vorderingsrechten. Er is echter een belangrijke uitzondering: als een schuldeiser en een schuldenaar overdraagbaarheid van een vorderingsrecht uitsluiten, dan is dit vorderingsrecht niet meer overdraagbaar (zie **artikel 3:83 lid 2 BW**).

Wel moet opgemerkt worden dat **artikel 3:83 BW** alleen voor de overdracht van eigendom, beperkte rechten en vorderingsrechten geldt. Andere rechten zijn slechts overdraagbaar wanneer de wet dit bepaalt (**artikel 3:83 lid 3 BW**).

In een akte van vestiging kan daarnaast worden opgenomen dat de erfpacht niet zonder toestemming van de eigenaar kan worden overgedragen of toebedeeld, zie **artikel 5:91 lid 1 BW**. Handelt de erfpachter in strijd met dit artikel, dan komt er geen overdracht tot stand. Wel kan de kantonrechter vervangende toestemming geven in bepaalde gevallen, waardoor een erfpacht toch kan worden toebedeeld of kan worden overgedragen (**artikel 5:91 lid 4 BW**).

1.1.4: Eigendom in het algemeen

Eigendom is het meest omvattende recht dat een persoon op een zaak kan hebben (**artikel 5:1 lid 1 BW**). In **artikel 5:1 lid 2 BW** staat welke bevoegdheden een eigenaar heeft tegenover zijn eigendom en wat de grenzen hiervan zijn: “Het staat de eigenaar met uitsluiting van een ieder vrij van de zaak gebruik te maken, mits dit gebruik niet strijdt met rechten van anderen en de op wettelijke voorschriften en regels van ongeschreven recht gegronde beperkingen daarbij in acht worden genomen”. Bij eigendom gaat het dus echt alleen om een zaak; een voor menselijke beheersing vatbaar stoffelijk object.

Uit **artikel 5:1 BW** blijkt dus dat een eigendomsrecht niet onbeperkt is. Er zitten namelijk wettelijke beperkingen vast aan de uitoefening van dit recht.

Kenmerken van het eigendomsrecht

Er is een aantal typische kenmerken waaraan het eigendomsrecht te herkennen is:

- Eigendom is het volledigste recht dat er bestaat; het eigendomsrecht geeft, vergeleken met andere rechten, de meeste bevoegdheden aan de rechthebbende.
- Eigendom is nooit een dochterrecht; het eigendomsrecht is zelf nooit een beperkt recht als bedoeld in **artikel 3:8 BW**. Wel kunnen er bepaalde beperkte rechten voortvloeien uit het eigendomsrecht (bijvoorbeeld het recht op vruchtgebruik). Het eigendomsrecht kan echter nooit zelf uit een ander (meer omvattend) recht worden afgeleid.
- Eigendom bergt in de kiem alle zakelijke rechten in zich; rechten als vruchtgebruik, erfdienstbaarheden, erfpacht, hypotheek, etc. Deze rechten vloeien allemaal voort uit het eigendomsrecht.
- De bevoegdheden van de eigenaar vormen een eenheid; de rechthebbende kan het eigendomsrecht niet opsplitsen in zelfstandige rechten, maar wel in dochterrechten. De bevoegdheden met betrekking tot het eigendomsrecht zijn alleen tezamen over te dragen, niet apart.
- *Droit de suite* en het absolute karakter; het eigendomsrecht is een absoluut recht. Dit houdt in dat het recht tegen eenieder kan worden ingeroepen. *Droit de suite* houdt in dat dit recht de zaak waarop het rust volgt. Als een zaak bijvoorbeeld gestolen wordt, blijft het eigendomsrecht van de “echte” eigenaar de zaak volgen.

1.1.5: Beperkte rechten

- Beperkte rechten hebben ook een aantal kenmerken waaraan zo'n recht te herkennen is, namelijk: **Moederrecht** en **dochterrecht**: een beperkt recht is een recht dat is afgeleid uit een meeromvattend recht dat met dat beperkte recht is bezwaard (zie **artikel 3:8 BW**). Dit beperkte recht noemen we het dochterrecht. Het meeromvattende recht waaruit het is afgeleid, heet het moederrecht. Beperkte zakelijke rechten zijn beperkte rechten die rusten op zaken. Als het beperkte recht tenietgaat, wordt het moederrecht als het ware weer “vol”.
- **Zaaksgevolg**: beperkte rechten op goederen zijn absolute rechten. Hierdoor behouden zij hun werking tegen opvolgende verkrijgers onder bijzondere titel van het object van hun recht.

Bij beperkte rechten wordt een onderscheid gemaakt tussen:

- **Genotsrechten**: rechten die genot van een goed geven. Een voorbeeld hiervan is een recht van erfdienstbaarheid, waardoor je een deel van een erf van een ander mag gebruiken. Ook vruchtgebruik is een bekend genotsrecht.
- **Zekerheidsrechten**: rechten die een schuldeiser voorrang verlenen bij de verdeling van de executieopbrengst van een goed. Het bekendste voorbeeld hiervan is de hypotheek.

Oude rechten

De volgende rechten staan niet meer in het huidige BW, maar spelen soms nog wel een rol:

1. **Recht van grondrente**: het recht om van de eigenaar van een onroerende zaak een vaste geldsom te ontvangen. Dit recht is een vordering en een accessoir zekerheidsrecht in één. Deze geldsom is niet verhaalbaar op het gehele vermogen van een persoon (wat bij een hypotheek wel zo is), maar slechts op de onroerende zaak zelf.
2. **Recht van beklemming**: het eeuwigdurend recht om het volledige genot te hebben op een onroerende zaak van een ander, waar het betalen van een geldsom tegenover staat. Nu zou het recht van beklemming een combinatie van het recht van erfpacht en opstal zijn.

Ontstaan van beperkte rechten

Beperkte rechten kunnen op verschillende manieren ontstaan. Meestal ontstaan ze door vestiging. Volgens **artikel 3:98 BW** gelden de artikelen omtrent overdracht van een goed ook voor de vestiging van een beperkt recht op dat goed. Voor de overdracht moet dus ook **artikel 3:84 BW** worden geraadpleegd, wat de volgende voorwaarden oplevert: beschikkingsbevoegdheid, geldige titel en 'levering' van het beperkte recht. Deze drie voorwaarden worden ook wel aangeduid als de **vestigingshandeling**.

Vereisten vestiging

Beperkte rechten kunnen alleen gevestigd worden binnen de grenzen van het zelfstandige en overdraagbare recht dat aan een persoon toekomt (**artikel 3:81 lid 1 BW**). Voorwaarden voor overdraagbare rechten zijn te vinden in **artikel 3:83 lid 1 BW**. Zo zijn eigendom, beperkte rechten en vorderingsrechten overdraagbaar, zolang de wet of de aard van het recht zich niet tegen de overdracht verzet.

Is er sprake van een ander recht dan eigendom, een beperkt recht of een vorderingsrecht, dan moet de wet de mogelijkheid van overdracht openen, wil vestiging van een vorderingsrecht mogelijk zijn.

Artikel 3:83 lid 1 BW bepaalt ook dat de rechthebbende op het zelfstandige en overdraagbare recht alleen 'binnen de grenzen van dat recht' beperkte rechten kan vestigen. Dit heeft onder meer te maken met de algemene regel bij beschikkingsbevoegdheid dat niemand aan een ander meer recht kan verschaffen dan hij zelf heeft (nemo plus-beginsel).

Overdracht onder voorbehoud van een beperkt recht

Vestiging van een beperkt recht kan ook plaatsvinden doordat een persoon een meeromvattend recht onder voorbehoud van een beperkt recht overdraagt (**artikel 3:81 lid 1 BW**). Als dit gebeurt, moeten zowel de voorschriften voor overdracht als de voorschriften voor vestiging van het beperkte recht in acht worden genomen.

Iemand kan bijvoorbeeld zijn huis overdragen onder voorwaarde dat hij gelijktijdig vruchtgebruiker of erfpachter wordt. Een persoon vestigt dan dus ten behoeve van zichzelf een beperkt recht en vervreemdt een eigendom, onder bezwaar van dat beperkte recht.

Zoals al eerder is gebleken, kunnen rechten overgaan door overdracht (hetzij onder voorbehoud). Echter zijn hier wel grenzen aan gesteld. Zo noemt **artikel 3:83 lid 1 BW** dat de wet of de aard van het recht zich kan verzetten tegen overdracht. Daarnaast moeten de voorschriften van **artikel 3:98 BW** worden gevolgd. Naast overgang van beperkte rechten door overdracht, is er ook overgang van beperkte rechten mogelijk door vererving. Maar dit is niet altijd het geval.

Let op! Afhankelijke rechten kunnen naar hun aard niet worden overgedragen. Ze leiden namelijk geen zelfstandig bestaan en volgen alleen het recht waaraan ze zijn verbonden (**artikel 3:82 BW**).

Tenietgaan van een beperkt recht

Beperkte rechten kunnen tenietgaan door het tenietgaan van het goed waarop ze gevestigd zijn, door onteigening of bijvoorbeeld door verjaring (**artikel 3:80 lid 4 BW**). De wet noemt in **artikel 3:81 lid 2 BW** een aantal mogelijkheden, maar dit is niet limitatief. Ook betaling van bijvoorbeeld een hypotheek laat het vorderingsrecht dat hieraan verbonden zit, tenietgaan.

Tenietgaan van een goed

Het tenietgaan van een goed waarop een beperkt recht rust, betekent niet altijd dat dit beperkte recht tenietgaat: soms komt het beperkte recht, of een soortgelijk recht, te rusten op datgene wat in de plaats van de tenietgegane goederen treedt. Dit noemt men **zaaksvervanging**. Een voorbeeld hiervan voor vruchtgebruik staat in **artikel 3:213 BW**.

Tijdsduur (artikel 3:81 lid 2 sub b BW)

Zoals hierboven al is aangegeven, kan een beperkt recht ook na verloop van tijd of door vervulling van een ontbindende voorwaarde tenietgaan. Een recht kan namelijk slechts voor bepaalde tijd zijn verleend. Na het aflopen van deze tijd gaat dit recht van rechtswege (automatisch) teniet. Hierop zijn uitzonderingen, zoals bij het recht van opstal en het erfpachtrecht.

Bij registergoederen zijn de ontbindende voorwaarde en haar inwerkingtreding voor inschrijving vatbaar (**artikel 3:17 lid 1 sub a en c BW**). Dit houdt in dat deze dan ook in het register komen te staan.

Bij sommige rechten, zoals het recht van vruchtgebruik, zijn er ook ontbindende voorwaarden in de wet vastgelegd. Een voorbeeld hiervan is de ontbindende voorwaarde 'de dood'. Dit houdt in dat het recht van vruchtgebruik tenietgaat bij de dood van de persoon die dat recht heeft.

Afstand (artikel 3:81 lid 2 sub c BW)

Een beperkt gerechtigde kan afstand doen van zijn beperkte recht. Volgens **artikel 3:98 BW** zijn voor afstand ook een titel, beschikkingsbevoegdheid en een formele handeling nodig. Afstand heeft een relatieve werking. Dit houdt in dat afstand van een beperkt recht niet ten nadele werkt van hen die op het tenietgegane beperkte recht zelf een beperkt recht hebben. Hierbij kun je bijvoorbeeld denken aan een hypotheekrecht op een erfpachter.

Opzegging (artikel 3:81 lid 2 sub d BW)

Opzegging van een beperkt recht is alleen mogelijk als de bevoegdheid hiertoe is bedongen of uit de wet voortvloeit. Opzegging is, in tegendeel tot afstand, zowel mogelijk voor de hoofdgerechtigde als voor de beperkt gerechtigde.

Vermenging (artikel 3:81 lid 2 sub e BW)

Vermenging vindt plaats als de beperkt gerechtigde en de hoofdgerechtigde dezelfde persoon worden. Een voorbeeld hiervan is een persoon met een erfpacht die het volledige erf koopt waarop dit recht gevestigd is.

Let op! Het verschil tussen vermenging en afstand is dat het bij afstand de uitdrukkelijke wil van de partijen is dat het beperkte recht tenietgaat. Bij vermenging is deze uitdrukkelijke wil er niet, maar is het tenietgaan van het beperkte recht een gevolg van de overdracht.

Verjaring (artikel 3:106 BW)

Een voorwaarde om een beperkt recht teniet te laten gaan door verjaring is dat er een toestand ontstaat die met het beperkte recht in strijd is. In de eerste plaats moet deze toestand door de hoofdgerechtigde kunnen worden opgeheven. Daarnaast moet de strijdige toestand zo lang hebben geduurd dat de vordering tot opheffing van deze toestand is verjaard. De verjaringstermijn begint te lopen op de dag na de dag waarop de onmiddellijke opheffing van de strijdige toestand kan worden gevorderd (**artikel 3:314 lid 1 BW**). Deze verjaringstermijn duurt in beginsel twintig jaar (**artikel 3:306 BW**). Krachtens **artikel 3:106 BW** kan het beperkte recht ook nog gedeeltelijk tenietgaan door verjaring.

Tenietgaan door derdenbeschermende bepalingen

In sommige gevallen kunnen beperkte rechten ook tenietgaan door derdenbeschermende bepalingen (**art. 3:36 BW**). Dit is bijvoorbeeld zo als de vruchtgebruiker van een fiets zich voordoeft als de eigenaar, waarna een derde deze fiets te goeder trouw koopt. Hierdoor vervalt het recht op vruchtgebruik en wordt de derde eigenaar van de fiets.

Specifieke gronden van tenietgaan

Naast de hiervoor besproken algemene gronden voor het tenietgaan van een beperkt recht, zijn er bij sommige beperkte rechten ook specifieke gronden voor het tenietgaan ervan. Deze staan in de wet bij het beperkte recht zelf.

1.1.6: Genotsrechten

Het recht van vruchtgebruik is geregeld in Boek 3 (**artikel 3:201 e.v. BW**) en niet in Boek 5, aangezien vruchtgebruik niet beperkt is tot alleen zaken. Vruchtgebruik geeft het recht om goederen die aan een ander toebehoren te gebruiken en daarvan de vruchten te genieten (**artikel 3:201 BW**). Vruchtgebruik ontstaat daarnaast door verjaring of vestiging (**artikel 3:202 BW**).

Bij natuurlijke personen gaat het recht op vruchtgebruik van rechtswege teniet bij de dood van de rechthebbende (**artikel 3:203 lid 2 BW**). Bij rechtspersonen eindigt het recht op vruchtgebruik bij de ontbinding van de rechtspersoon of na dertig jaar (**artikel 3:203 lid 3 BW**). Het recht op vruchtgebruik is dus altijd tijdelijk.

Artikel 3:207 BW benoemt de bevoegdheden van een vruchtgebruiker.

- Een vruchtgebruiker mag de goederen die aan dit recht zijn onderworpen, gebruiken en verbruiken (bij verbruik gaat het goed door de vruchtgebruiker teniet, bijvoorbeeld een voorraad appels die de vruchtgebruiker geniet).
- Dit moet wel met inachtneming van de vooraf afgesproken regels.
- Zijn deze er niet, dan moet er gekeken worden naar de aard van de goederen en de plaatselijke gewoonten.

Volgens **artikel 3:207 lid 3 BW** moet een vruchtgebruiker de zorg van een goed vruchtgebruiker in acht nemen.

*Wat vruchten zijn, staat in **artikel 3:9 BW**; natuurlijke vruchten zijn zaken die volgens de verkeersopvatting als vruchten van andere zaken worden aangemerkt. Burgerlijke vruchten zijn rechten die volgens de verkeersopvatting als vruchten van goederen worden aangemerkt.*

Nadat het recht op vruchtgebruik tenietgaat, moeten de goederen waarop dit recht gevestigd is weer ter beschikking gesteld worden aan de hoofdgerechtigde. Een vruchtgebruiker mag deze goederen dus in beginsel niet vervreemden.

Artikel 3:216 BW geeft een vruchtgebruiker ook nog het recht om alle vruchten die tijdens het vruchtgebruik afgescheiden of opeisbaar geworden zijn, te genieten.

Recht van gebruik en bewoning

In **artikel 3:226 BW** staat het recht van gebruik en bewoning. Voor deze rechten gelden dezelfde bepalingen als voor vruchtgebruik. Het recht van gebruik houdt in dat je bepaalde zaken mag gebruiken en de vruchten ervan mag genieten. Het recht van bewoning houdt in dat je een woning, samen met je gezin, mag bewonen. Beide rechten zijn hoogstpersoonlijk: ze zijn niet overerfbaar of overdraagbaar (niet te verwarren met persoonlijke rechten).

Erfdienstbaarheid

Het recht van erfdienstbaarheid staat in **artikel 5:70 e.v. BW** en is een last waarmee een onroerende zaak (het dienende erf), ten behoeve van een andere onroerende zaak (het heersende erf), is bezwaard. Een erfdienstbaarheid kan door vestiging of verjaring ontstaan, zie **artikel 5:72 BW**.

In **artikel 5:71 lid 1 BW** staat wat de inhoud van de last is. De last bestaat uit iets dulden of iets niet doen. Een voorbeeld van iets dulden, is dulden dat je buurman over jouw erf loopt. Bij 'iets niet doen' kun je denken aan eigenaren van begrenzendende erven die afspreken dat ze niet hoger dan tien meter bouwen. Een erfdienstbaarheid kan dus alleen uit een dulden of een niet-doen bestaan.

Artikel 5:70 lid 2 BW beschrijft de retributie. Dit houdt in dat de eigenaar van het heersende erf verplicht kan worden om eenmalig of periodiek een geldsom te betalen aan de eigenaar van het dienende erf. Mocht de eigenaar van het heersende erf zijn erf overdragen aan een ander, dan moet de nieuwe eigenaar de retributie betalen.

Volgens **artikel 5:78 BW** kan de rechter op vordering van de eigenaar van het dienende erf de erfdienstbaarheid opheffen of wijzigen. Hierbij moet wel worden voldaan aan de eisen uit **sub a** of **sub b**. Daarnaast kan de rechter, op vordering van de eigenaar van het dienende erf, de erfdienstbaarheid ook wijzigen of opzeggen als deze persoon geen redelijk belang meer heeft bij de uitoefening van de erfdienstbaarheid (**artikel 5:79 en 5:80 BW**).

Tenslotte verplicht **artikel 5:82 lid 1 BW** de eigenaar van het dienende erf mee te werken indien de eigenaar van het heersende erf afstand wil doen van de erfdienstbaarheid, uit hoofde van de hieraan verbonden lasten en verplichtingen. **Lid 2** geeft echter de uitzondering dat de partijen de eerste twintig jaar iets anders kunnen afspreken.

Erfpacht

De erfpacht staat in **artikel 5:85 e.v. BW** en is een zakelijk recht dat de erfpachter de bevoegdheid geeft onroerende zaak van iemand anders te houden en te gebruiken. Het recht van erfpacht is in tegenstelling tot het recht van vruchtgebruik wel overdraagbaar en overerfbaar. De partijen kunnen volgens **artikel 5:86 BW** wel iets anders afspreken.

Tegenover een erfpacht kan de verplichting staan om een canon te betalen (**artikel 5:85 lid 2 BW**). Dit houdt in dat de erfpachter dan verplicht wordt om aan de eigenaar periodiek een geldsom te betalen.

Uit **artikel 5:86 BW** blijkt ook dat de duur van een erfpacht bepaald kan worden door de betrokken partijen. De erfpachter kan tussentijds ook opzeggen, mits in de akte van vestiging niet anders is bepaald (**artikel 5:87 lid 1 BW**). Volgens **artikel 5:87 lid 2 BW** kan de eigenaar ook opzeggen als er tekortgeschoten wordt in de verplichtingen of als de canon twee achtereenvolgende jaren niet betaald is.

Opstal

Het recht van opstal is geregeld in **artikel 5:101 e.v. BW** en is een zakelijk recht om in, op of boven een onroerende zaak van een ander gebouw werken of beplantingen in eigendom te hebben of in eigendom te verkrijgen. Het recht van opstal scheidt de grond en alle goederen daarop. Hierdoor kan een stuk grond een andere eigenaar hebben dan het huis op die grond. Een recht van opstal kan eeuwig duren, maar kan na 25 jaar door een rechter worden opgeheven of worden gewijzigd.

Artikel 5:101 lid 3 BW beschrijft wederom de retributie. Hierdoor kan aan de opstalgerechtigde een verplichting tot (periodieke) betaling aan de eigenaar worden opgelegd.

Bij het einde van een opstalrecht gaan volgens **artikel 5:105 lid 1 BW** de eigendommen van de opstalgerechtigde van rechtswege over op de eigenaar van de onroerende zaak.

Appartementsrecht

Het appartementsrecht staat in **artikel 5:106 e.v. BW** en is een absoluut recht. In tegenstelling tot andere genotsrechten is het appartementsrecht geen beperkt recht. Het appartementsrecht geeft de rechthebbende het exclusieve recht om gebruik te maken van een deel van een gebouw van een ander.

Een appartementsrecht ontstaat door **splitsing**. Uit **artikel 5:106 lid 1 BW** blijkt dat ook een erfpachter of opstalgerechtigde bevoegd is om zijn recht op een gebouw met grond te splitsen in appartementsrechten. Volgens **artikel 5:109 lid 1 BW** ontstaat een splitsing door een daartoe bestemde notariële akte, gevolgd door inschrijving van die akte in de openbare registers.

Een persoon met een appartementsrecht kan op basis van **artikel 5:117 BW** dit recht als een zelfstandig registergoed overdragen en bezwaren. Volgens **artikel 5:120 lid 1 BW** mag een appartementseigenaar zijn appartement ook aan een ander in gebruik geven, mits dit geen nadeel aan een ander toebrengt.

Burenrecht

In **artikel 5:37 e.v. BW** zijn de burenrechten geregeld. Dit zijn geen aparte zakelijke genotsrechten, maar verruimen de eigenaarsbevoegdheden van de ene eigenaar door hem bepaalde bevoegdheden ten opzichte van zijn buurman te verlenen. De regels van het burenrecht zijn van regeland recht. Dit houdt in dat de buren zelf anders kunnen afspreken en dat de regels dus opzij kunnen worden gezet.

Zekerheidsrechten

Naast genotsrechten in de vorm van een beperkt recht, bestaan er ook zekerheidsrechten in de vorm van een beperkt recht. De belangrijkste voorbeelden hiervan zijn het recht van pand en hypotheek, die in het volgende hoofdstuk besproken worden.

1.1.7: Pand- en hypotheekrecht

Pand en hypotheek zijn de belangrijkste uitzonderingen op de regel dat schuldeisers een gelijk recht hebben op een bepaald deel van de executieverkoop. Het zijn de belangrijkste uitzonderingen op **artikel 3:277 BW**. Deze rechten geven schuldeisers dus voorrang boven andere schuldeisers.

De rechten van pand en hypotheek houden in principe hetzelfde in, alleen het object waar ze op werken, is anders. Het **recht van hypotheek** is gevestigd op **registergoederen** en het **recht van pand** op **andere goederen** (**artikel 3:227 lid 1 BW**).

De rechten van pand en hypotheek zijn dus bijzondere verhaalsrechten. Echter zijn het ook rechten van **parate executie**. Dit houdt in dat schuldeisers met zulke rechten bij verzuim van de schuldenaar tot executoriale verkoop van een goed over kunnen gaan, om zich daarna op de opbrengst te verhalen. Ze kunnen dit doen zonder dat ze eerst een executoriale titel dienen te halen of executoriaal beslag hoeven te leggen (zie **artikel 3:248 e.v. en 3:268 e.v. BW**).

De rechten van pand en hypotheek zijn afhankelijke rechten (zie **artikel 3:7 jo. 3:82 BW**). Ze kunnen namelijk niet bestaan zonder het vorderingsrecht. Gaat dit vorderingsrecht teniet, dan gaan de rechten van pand en hypotheek van rechtswege ook teniet.

Ondeelbaarheid

Het recht van pand of hypotheek is ondeelbaar (**artikel 3:230 BW**). Dat wil zeggen dat ieder deel van het in zekerheid gegeven goed voor de gehele vordering uitwinbaar is en dat de vordering voor iedere euro op het gehele goed verhaalbaar is.

Voorbeeld

Stel je hebt een pand voor 750 euro op drie verschillende roerende goederen. Je betaalt 740 euro af. Dit betekent dat je nog tien euro verschuldigd bent. De persoon met het pandrecht hoeft geen van de drie goederen terug te geven totdat het resterende bedrag (tien euro) betaald is.

Artikel 3:227 BW zegt dat vestiging van een pand- of hypotheekrecht alleen mogelijk is tot zekerheid voor de **voldoening van een geldsom**. Het is echter ook zo dat deze rechten gevestigd kunnen worden tot zekerheid van een vordering tot het verrichten van een andere prestatie, mits deze tot een geldvordering herleidbaar is. **Artikel 3:231 lid 1 BW** geeft ook toestemming om een recht van pand of hypotheek te vestigen tot zekerheid van toekomstige vorderingen. Volgens **lid 2** moeten deze toekomstige vorderingen ten tijde van de executie wel voldoende bepaalbaar zijn.

Goederen m.b.t. pand- en hypotheekrecht

Artikel 3:228 BW bepaalt dat op alle goederen die voor overdracht vatbaar zijn, een recht van pand of hypotheek gevestigd kan worden. Vooral van belang is dat er dus ook gekeken wordt naar de overdraagbaarheid van goederen (**artikel 3:83 BW**). Voor vorderingsrechten geldt daarnaast ook dat de schuldeiser en schuldenaar de overdraagbaarheid hiervan kunnen uitsluiten of beperken, waardoor deze vorderingsrechten dus niet voor verpanding vatbaar zijn.

Let op! Het is dus niet mogelijk om een pand- of hypotheekrecht te vestigen op een niet-overdraagbaar goed (dit is in overeenstemming met **artikel 3:81 lid 1 BW**).

Zaaksvervang

Artikel 3:229 lid 1 BW beschrijft de zaaksvervang. Dit houdt in dat het recht van pand of hypotheek van rechtswege een recht op alle vorderingen die in plaats van het verbonden goed treden, met zich meebrengt.

Derdenpand/-hypotheek

Volgens **artikel 3:231 lid 1 BW (jo. artikel 3:233 BW)** hoeft de schuldenaar niet dezelfde persoon als de zekerheidsgever te zijn. Het kan namelijk zo zijn dat men een goed voor de schuld van een ander verpand of verhypothekeert. De derde wordt hierdoor zelf geen schuldenaar. Dit verschijnsel noemen we derdenpand of derdenhypotheek. De derde is volgens **artikel 3:233 lid 1 BW** wel aansprakelijk voor de waardevermindering van het goed.

Toe-eigeningsverbod

Artikel 3:235 BW geeft het toe-eigeningsverbod aan. Dat verbod wil zeggen dat elk beding waarbij de pand- of hypotheekhouder de bevoegdheid wordt gegeven zich het verbonden goed toe te eigenen, nietig is.

Informatie over het vak Personen- en Familierecht

Welkom bij het vak Personen- en Familierecht! Bij dit vak ga je de basisvaardigheden leren van het goederenrecht. Het is erg nuttig om dit vak zo goed mogelijk onder de knie te krijgen want hier wordt op voortgebouwd in het tweede jaar.

Het tentamen

Het tentamen vindt plaats op 3 februari 2022. Mocht je dit vak niet in één keer halen, dan is er een mogelijkheid om het hertentamen te maken. Het tentamen van vorig jaar bestond uit 24 multiplechoicevragen en 2 casusvragen met ieder 3 multiplechoicevragen. De kans is groot dat het tentamen van dit jaar ook volledig uit multiplechoicevragen bestaat.

Hoe kan je het beste studeren?

Je kan het best studeren voor dit vak door alle stof goed door te nemen. Er worden veel artikelen gebruikt in dit vak, dus is het handig om je wetboek goed door te bladeren zodat je weet waar iets staat. Het is ook van groot belang om de onderwerpen die behandeld zijn in de werkgroep goed te kennen. De vragen van de werkgroepen zijn een goede richtlijn voor de vragen op het tentamen, bekijk ze daarom goed en oefen daarna met de oefenopgaven.

Indeling van het vak

Het vak Personen- en Familierecht is verdeeld in diverse onderwerpen. In de tabel hieronder worden deze onderwerpen beoordeeld op de relevantie voor het tentamen. De onderwerpen met vijf sterretjes zijn de onderwerpen waar je de meeste punten mee kunt verdienen, en de onderwerpen met één ster leveren het minste aantal punten op.

De indeling in relevantie is gebaseerd op onze analyse van oude tentamens uit eerdere jaren. Uiteraard biedt dit geen 100% garantie voor de toekomst, dus adviseren we je om de gehele samenvatting door te nemen voor de grootste kans op een voldoende eindbeoordeling.

Onderwerp	Relevantie	Behandeld in
Het aangaan van het huwelijk en geregistreerd partnerschap	☆☆☆☆	2
Einde van het huwelijk en geregistreerd partnerschap	☆☆☆☆	3
Het afstammingsrecht	☆☆☆☆☆	4
Minderjarigheid	☆	5
Gezag	☆☆☆☆	6
Verdeling van zorg- en opvoedingstaken, omgang en informatie	☆☆	7
Partneralimentatie	☆☆☆☆	8

Kinderalimentatie	☆☆☆	9
Meerderjarigenbescherming	☆☆☆☆	10
Het huwelijksvermogensrecht	☆☆☆☆☆	11

Ook als er over sommige hoofdstukken minder vragen komen, moet je er wel voor zorgen dat je ze allemaal goed beheerst, omdat veel hoofdstukken op elkaar bouwen. Je moet de andere hoofdstukken dus al begrijpen als je verder wil met de volgende hoofdstukken. De meeste vragen op het tentamen zijn een soort combinatie van meerdere hoofdstukken en onderwerpen.

Verzenddata van de samenvattingen

- Literatuur + Arresten: 21-01-2022
- Hoorcolleges + Werkgroepen: 21-01-2022

Indeling van de samenvatting

Onze samenvatting voor dit vak bestaat uit twee delen. Deel 1, het deel dat nu voor je ligt, is het literatuurboekje. Hierin is alle verplichte literatuur voor dit vak samengevat. Aan het eind van dit boekje zijn de arresten samengevat, op volgorde van de weken in het blok.

Eveneens op 21 januari, wordt de samenvatting van de hoorcolleges en werkgroepen uitgegeven. Van de laatste weken zit de samenvatting van de hoorcolleges en werkgroepen van vorig jaar in het boekje. Dit doen we omdat op het moment van verzenden deze hoorcolleges nog niet zijn geweest.

De missende samenvattingen van de hoorcolleges van dit jaar komen na afloop van de hoorcolleges als supplement op de website. Deze staan aan het eind van de betreffende week online. De supplementen zijn te vinden op www.slimacademy.nl. Vanaf daar ga je naar het betreffende boekje op de productpagina. Bij de hoorcollege- en werkgroepensamenvatting van het betreffende vak, staan de supplementen bij 'meer info'.

Succes met studeren!

Week 1: Inleiding, huwelijk, echtscheiding & afstamming

Hoofdstuk 1: Inleiding

Dit is een samenvatting van hoofdstuk 1, W.M. Schrama & M.V. Antokolskaia, Familierecht, Den Haag: Boom juridisch 2018, derde druk.

Onderscheid personen- en familierecht

Het **personenrecht** regelt de rechtspositie van een natuurlijke persoon: hierbij gaat het om de geboorte tot het moment van overlijden van een persoon, naam en geslacht, zijn woonplaats, de handelingsonbekwaamheid en de bescherming van meerderjarigen maken hiervan deel uit.

Daarnaast omvat het ook de regels indien er een persoon vermist of afwezig is.

Het **familierecht** heeft betrekking op de rechtsverhoudingen tussen natuurlijke personen binnen families en relaties. Het regelt de **verticale relaties** die ontstaan door afstamming van de ene persoon van de andere, zoals afstamming en ouderlijk gezag. Ook regelt het de **horizontale relaties** ontstaan door affectieve relaties tussen volwassenen, waarbij je kunt denken aan een huwelijk of een geregistreerd partnerschap.

Bronnen van personen- en familierecht

Het personen- en familierecht kent *nationale bronnen* en *internationale bronnen*. Een **nationale bron** is bijvoorbeeld Boek 1 BW; dit is de kernbron van het Nederlandse materiële personen- en familierecht. In Boek 4 BW staat het erfrecht beschreven. Het familieprocesrecht staat omschreven in het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering (Rv). Ook zijn er bijzondere wetten voor specifieke onderwerpen, zoals:

- De Jeugdwet;
- De Wet donorgegevens kunstmatige bevruchting;
- De Embryowet;
- De Wet verevening pensioenrechten bij scheiding;
- Wet tijdelijk huisverbod.

De **internationale bronnen** zijn terug te vinden in internationale verdragen, wetgeving en jurisprudentie. Belangrijke internationale verdragen zijn het Europees Verdrag inzake de Rechten van de Mens en Fundamentele Vrijheden (EVRM) en het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind (IVRK). Ook de rechtspraak van de internationale hoven behoren hiertoe, zoals: het Europees Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM) en het Hof van Justitie van de Europese Unie (HvJ).

Aard van het personen- en familierecht

In het **privaatrecht**, waar het personen- en familierecht grotendeels onder valt, kunnen partijen over het algemeen naar eigen inzicht afspraken maken. Om deze reden bevat het privaatrecht veel rechtsregels van aanvullend recht. Van aanvullend recht mag contractueel afgeweken worden. Echter, is er binnen het personen- en familierecht (Boek 1 BW) voornamelijk sprake van *dwingend recht*, omdat het merendeel van de familierechtelijke verhoudingen niet vrij bepaald mag worden door partijen.

Boek 1 BW kent een gelaagde structuur en bevat diverse schakelbepalingen. Zodoende kunnen regelingen uit het algemene vermogensrecht (Boek 3 en 6 BW) van belang zijn, voor zover de familierechtelijke verhouding zich daar niet tegen verzet. Bij de beoordeling van bepaalde contracten kan de regeling van de wilsgebreken, alsmede de redelijkheid en billijkheid en de Haviltex-formule, van belang zijn, mits Boek 1 BW geen bijzondere regels bevat. De Haviltex-formule houdt in dat bij de totstandkoming van een overeenkomst niet de zuiver taalkundige uitleg centraal staat, maar de bedoeling van de partijen.

Tevens kent het personen- en familierecht **publiekrechtelijke** elementen. Zo zijn de jeugdzorg, de Wet tijdelijk huisverbod en gezondheidsrechtelijke wetgeving van publiekrechtelijke aard.

Hoofdstuk 3: Procesrecht

Dit is een samenvatting van hoofdstuk 3, W.M. Schrama & M.V. Antokolskaia, Familierecht, Den Haag: Boom juridisch 2018, derde druk.

Bronnen van het familieprocesrecht

Inleiding

De regels omtrent het familieprocesrecht staan omschreven in de wet, procesreglementen en bijzondere regels. Bij familieprocedures zijn de algemene wettelijke bepalingen voor verzoekschriftprocedures van toepassing (**artikel 261 e.v. Rv**). Voor familiezaken zijn vaak specifieke regels geformuleerd, die afwijken van de algemene bepalingen. Deze specifieke regels gaan altijd voor de algemene regels.

Scheidingszaken

In de **artikelen 815 t/m 828 Rv** staan de specifieke bepalingen voor scheidingszaken na huwelijk en geregistreerd partnerschap. Hierin wordt er onder andere gekeken naar de verdeling van vermogen, bezit en inboedel, partneralimentatie, kinderalimentatie, omgang en andere zaken.

Hoofdstuk 6: Het aangaan van huwelijk en geregistreerd partnerschap

Dit is een samenvatting van hoofdstuk 6, W.M. Schrama & M.V. Antokolskaia, Familierecht, Den Haag: Boom juridisch 2018, derde druk.

Inleiding

In Nederland kunnen twee volwassen personen die hun leven met elkaar willen delen tegenwoordig kiezen voor twee formele relatievormen, zoals het huwelijk en het geregistreerd partnerschap. Ook kunnen zij kiezen voor een informele relatievorm, zoals het ongehuwd samenwonen en latrelaties. Al deze relatievormen zijn geaccepteerd in de maatschappij en de kinderen van deze ouders hebben, ongeacht de relatievorm van de ouders, dezelfde juridische status.

De rechtsgevolgen van het geregistreerd partnerschap verschillen weinig van die van het huwelijk en die verschillen zijn in de loop der jaren steeds minder groot geworden.

De betekenis van het huwelijk

De wet beschouwt het huwelijk alleen in zijn burgerrechtelijke betrekkingen (**artikel 1:30 lid 2 BW**). Alle andere aspecten behoren tot de privésfeer van de betrokken personen. Een huwelijk in Nederland wordt gesloten voor de ambtenaar van de Burgerlijke Stand, volgens de regels van de wet. Dan pas wordt er aan het burgerlijk huwelijk juridische betekenis toegekend. Een huwelijk dat wordt voltrokken volgens de godsdienstige regels heeft geen juridische betekenis en mag niet plaatsvinden voor de registratie van het burgerlijk huwelijk (**artikel 1:68 BW**). Indien dat wel wordt gedaan, dan is de bediener van de eredienst strafbaar (**artikel 449 Sr**).

Het huwelijk heeft zowel kenmerken van een overeenkomst als een instelling. De vrije wil en de wilsverklaring van partijen speelt bij het aangaan van het huwelijk een grote rol. Echter zijn de regels inzake nietigheid van de overeenkomsten uit titel 2 van Boek 3 BW niet op het huwelijk van toepassing, omdat de aard zich daartegen verzet.

De rechten en plichten zijn dwingendrechtelijk bepaald en kunnen niet door partijen bij de huwelijksvoltrekking worden overeengekomen of op een later tijdstip worden veranderd. Het huwelijk heeft namelijk een bijzondere betekenis en wordt in principe voor het leven gesloten (onbepaalde periode) door mensen die in een affectieve relatie samenleven. Ook is het van persoonlijke en vermogensrechtelijke aard en vanwege dit karakter kan de overeenkomst niet door wederzijds goedvinden persoonlijk worden ontbonden. In Nederland kan dit enkel door de rechter. In Nederland kan de echtscheiding slechts bij aanwezigheid van de wettelijke gronden worden uitgesproken door de rechter.

Belangrijke ontwikkelingen

Het huwelijk is een eeuwenoud instituut, dat continu aan verandering onderhevig is geweest. Het traditionele, levenslange huwelijk tussen man en een vrouw (met een ongelijke rolverdeling) maakte plaats voor een makkelijk ontbindbaar en vaak korter durend huwelijk, tussen juridisch volledig gelijke echtgenoten van verschillend of gelijk geslacht. Daarnaast is de huwbare leeftijd op 18 jaar gesteld. Ook mogen bloedverwanten in de rechte lijn, broers en zussen, niet met elkaar in het huwelijksbootje stappen. De noodzaak van toestemming van bepaalde derden is voor meerderjarige wilsbekwame personen afgeschaft. Tot 2001 mochten alleen partners van verschillend geslacht met elkaar huwen.

Vanaf 2001 mogen ook partners van gelijk geslacht met elkaar huwen (homohuwelijk) op grond van **artikel 1:30 lid 1 BW**. Het verschil tussen het homohuwelijk en het heterohuwelijk zijn de afstammingsrechtelijke gevolgen. Bij het homohuwelijk ontbreken de afstammingsrechtelijke gevolgen. Ook de internationale aspecten, met name de erkenning van het homohuwelijk in het buitenland, vormen een belangrijk verschil. Het homohuwelijk werd, en wordt nog steeds vaak niet erkend in andere landen. Na de inwerkingtreding van de Wet Juridisch ouderschap voor de vrouwelijke partner van de moeder is het verschil in afstammingsrechtelijke gevolgen beter geregeld voor lesbische echtgenoten. Internationaal gezien groeit het aantal landen waar het homohuwelijk is toegestaan aanzienlijk.

De rechtsgevolgen van het huwelijk

Wanneer er een huwelijk wordt gesloten, zijn daar diverse gevolgen aan verbonden. Gevolgen op het gebied van familierecht, erfrecht, aansprakelijkheidsrecht en nog vele andere rechtsgebieden. Door het aangaan van een huwelijk krijgen de partners van rechtswege alle wettelijke rechten en verplichtingen van echtgenoten (titel 6 van Boek 1 BW) en het wettelijke regime van de algemene gehele gemeenschap van goederen (titel 7 Boek 1 BW). Vooraf kunnen huwelijkse voorwaarden gemaakt worden, waardoor men ook buiten gemeenschap van goederen kan huwen. In dat geval smelten de vermogens van beide vermogens dus niet samen.

Indien er een kind wordt geboren, dan is de moeder direct juridisch ouder van het kind. De echtgenoot van de moeder van het kind wordt van rechtswege juridisch ouder van dat kind, het kind hoeft in dat geval niet erkend te worden. Hetzelfde geldt voor een lesbische echtgenote, mits het kind is verwekt door het zaad van een onbekende donor.

Is er sprake van een bekende donor? Dan dienen de moeders afspraken te maken met de donor. De donor kan bij de rechter eisen dat hij inspraak wil bij de verzorging en opvoeding van het kind. De rechter zal in deze gevallen een belangenafweging moeten maken.

Let op! Heeft de bekende donor het kind voor de geboorte als eerste erkend? Dan krijgt alleen de biologische moeder uit wie het kind geboren is het gezag en de duomoeder niet. Een kind kan immers niet meer dan twee juridische ouders hebben. De donor is door de erkenning de wettelijke vader van het kind, hiervoor is wel toestemming van de moeder vereist.

Internationaal karakter

In **artikel 12 EVRM** staat dat 'mannen en vrouwen van huwbare leeftijd het recht hebben te huwen en een gezin te stichten volgens de nationale wetten die de uitoefening van dit recht beheersen'.

Artikel 9 Handvest van de Grondrechten van de EU spreekt niet meer over mannen en vrouwen, maar geeft lidstaten de ruimte om te bepalen welk geslacht met elkaar mag huwen. In Nederland mogen mensen van verschillend en gelijk geslacht op grond van **artikel 1:30 lid 1 BW** met elkaar huwen.

Het aangaan van een huwelijk

De wet, het BW, stelt een aantal eisen aan partners die met elkaar een huwelijk willen aangaan. Er zijn absolute en relatieve vereisten (inwendige vereisten, in de **artikelen 1:31 t/m 1:41 BW**) en uitwendige/formele vereisten (**artikelen 1:43 t/m 1:49a en 1:58-1:68 BW**) voor het aangaan van een huwelijk. De uitwendige vereisten worden ook wel vormvoorschriften genoemd, waar onder andere wordt bepaald bij welke persoon men bekend moet maken dat zij in huwelijk willen treden.

De absolute inwendige huwelijkse vereisten

Deze absolute inwendige vereisten worden absoluut genoemd, omdat ze voor iedereen gelden, ongeacht met wie de betreffende persoon gaat trouwen.

Zo moeten de aanstaande echtgenoten de **huwbare leeftijd van 18 jaar** hebben bereikt (**artikel 1:31 BW**). Vanaf 5 december 2015 mogen minderjarigen helemaal geen huwelijk meer sluiten op grond van de Wet tegengaan huwelijksdwang.

Ten tweede is de toestemming van partijen (**de vrije wil**) vereist voor het sluiten van een rechtsgeldig huwelijk. Indien beide partijen toestemming geven om met elkaar te huwen, mag er geen sprake zijn van dwaling. Het begrip 'wilsgebreken' wordt binnen het personen- en familierecht anders gedefinieerd dan in **artikel 3:44 BW**. Onder dwaling wordt slechts begrepen de dwaling in de persoon van de aanstaande echtgenoot of in de aard van de afgelegde verklaring (**artikel 1:71 lid 2 BW**). Binnen het personen- en familierecht mag er ook geen sprake zijn van een bepaalde dwang om in huwelijk te treden met een persoon. Onder dwang wordt enkel verstaan een 'onrechtmatige ernstige bedreiging' (**artikel 1:71 lid 1 BW**).

Ook mag bij het sluiten van het huwelijk er geen sprake zijn van een zodanige geestelijke stoornis, waardoor een partij niet in staat is om zijn wil te bepalen of de betekenis van zijn verklaring te begrijpen (**artikel 1:32 BW**). Mocht er een huwelijk onder deze omstandigheden worden gesloten, dan kan het op grond van **artikel 1:73 BW** nietig worden verklaard. Het begrip geestelijke stoornis valt in dit verband niet samen met een ondercuratelestelling. Een persoon die wegens drank- of drugsmisbruik onder curatele is gesteld, kan trouwen met de toestemming van zijn curator of de vervangende toestemming van de kantonrechter (**artikel 1:37 en 1:38 BW**).

Als derde blijkt uit het **monogamie-vereiste** dat geen van de aanstaande echtgenoten al getrouwd mag zijn met een ander persoon (**artikel 1:33 BW**) of verbonden mag zijn door een geregistreerd partnerschap (**artikel 1:42 BW**). Bigamie is strafrechtelijk verboden.

Sinds 5 december 2015 worden er zwaardere eisen gesteld aan aanstaande echtgenoten die in de derde (oom/nicht) of vierde graad (neef/nicht) met elkaar verwant zijn. Deze echtgenoten moeten voor het voltrekken van het huwelijk een beëdigde verklaring afleggen tegenover de ambtenaar van de Burgerlijke Stand, dat zij het huwelijk niet onder dwang aangaan (**artikel 1:41a BW**).

De relatieve inwendige huwelijkse vereisten

Deze relatieve vereisten betreffen huwelijksbeletselen die slechts in relatie tot een huwelijk met een concrete, bepaalde persoon gelden. Tussen de aanstaande echtgenoten mag geen te nauwe bloedverwantschap bestaan. Zo mag een huwelijk op grond van **artikel 1:41 lid 1 BW** niet gesloten worden tussen bloedverwanten in de rechte lijn (kinderen, ouders, kleinkinderen, grootouders etc.) en zijlinie (broers, zussen en adoptiebroers en -zussen).

Onder bloedverwantschap wordt zowel juridische als feitelijke verwantschap verstaan. Derhalve mag een biologische vader niet met zijn niet-erkende biologische dochter trouwen, evenmin als adoptieouders met hun adoptiekinderen. Broers en zussen door adoptie kunnen de minister van Veiligheid en Justitie om een ontheffing vragen (**artikel 1:41 lid 1 BW**). Aanverwantschap vormt geen belemmering voor het huwelijk.

De uitwendige huwelijkse vereisten (vormvoorschriften)

De zogenoemde uitwendige huwelijkse vereisten zijn de vormvoorschriften die de wet aan de geldige sluiting van een huwelijk stelt. De partners moeten allereerst het voornemen om in het huwelijk te treden kenbaar maken aan de ambtenaar van de Burgerlijke Stand van de gekozen gemeente (**artikel 1:44 lid 1 BW**). Indien beide partijen geen woonplaats hebben in Nederland, kunnen zij dit alleen bekend maken aan de ambtenaar van de Burgerlijke Stand in Den Haag. Dit kan op drie manieren kenbaar gemaakt worden: in persoon, schriftelijk of via de elektronische weg. De keuze is vrij voor beide partijen. Personen van de derde of vierde graad die met elkaar willen trouwen dienen sinds 5 december 2015 eerst een verklaring af te leggen bij de Burgerlijke Stand dat zij uit vrije wil trouwen (**artikel 1:41a BW**).

Voltrekking van het huwelijk

Het huwelijk mag pas na **14 dagen** na de datum waarop het voornemen om in het huwelijk te treden aan de ambtenaar van de Burgerlijke Stand kenbaar is gemaakt voltrokken worden, tenzij er niet gewacht kan worden (uitzonderlijk). Tevens dienen er in het openbaar of in het gemeentehuis die door partijen is aangewezen twee tot vier meerderjarige getuigen aanwezig te zijn bij de ambtenaar van de Burgerlijke Stand. De echtgenoten dienen ook persoonlijk aanwezig zijn (**artikelen 1:62 jo. 1:63 jo. 1:65 BW**).

In uitzonderlijke gevallen kan dit ook per volmacht (**artikel 1:66 BW**). Dit is het geval indien iemand terminaal ziek is en binnen twee weken overlijdt of indien een persoon wordt uitgezonden.

Het huwelijk wordt voltrokken door het uitspreken door iedere partner van het '**jawoord**'. Vervolgens verklaart de ambtenaar van de Burgerlijke Stand dat de partijen zijn gehuwd en maakt hij daarvan een akte op (**artikel 1:67 BW**).

Het geregistreerd partnerschap

Het geregistreerd partnerschap is op 1 januari 1998 in werking getreden om personen van gelijk geslacht, die destijds nog niet mochten huwen, een mogelijkheid te geven om hun relatie te formaliseren. In 2001 werd het sluiten van homohuwelijken mogelijk en werd overwogen om het geregistreerd partnerschap af te schaffen. Toch heeft Nederland besloten om het geregistreerd partnerschap in stand te houden, om partners van verschillend en gelijk geslacht, die om welke reden dan ook geen huwelijk willen aangaan (minder vergaande commitment en verplichtingen), een extra juridische relatievorm te geven.

Het geregistreerd partnerschap staat open voor de volgende personen:

- Personen van verschillend en gelijk geslacht;
- Geen naaste bloedverwanten.

De burgerlijke staat van het geregistreerd partnerschap is anders dan de burgerlijke status van een huwelijk. Het geregistreerd partnerschap mag buitengerechtelijk ontbonden worden. Ook kan het geregistreerd partnerschap worden omgezet in een huwelijk, door middel van een akte van de ambtenaar van de Burgerlijke Stand op verzoek van de echtgenoten.

Dit is gedaan voor homostellen die voor 2001 nog niet in huwelijk konden treden. In dat geval zou het omslachtig zijn om het geregistreerd partnerschap te ontbinden om vervolgens in huwelijk te treden. Andersom is het vanaf 1 maart 2009 niet meer mogelijk om een huwelijk om te zetten in een geregistreerd partnerschap, dit werd ook wel flitsscheiding genoemd.

Overeenkomsten en verschillen tussen het huwelijk en geregistreerd partnerschap

Tegenwoordig zijn er nog maar weinig verschillen tussen het huwelijk en het geregistreerd partnerschap. Hieronder worden de overeenkomsten en de verschillen tussen het huwelijk en het geregistreerd partnerschap weergegeven in een tabel.

	Het huwelijk	Het geregistreerd partnerschap
<i>Personen</i>	Verschillend en gelijk geslacht	Verschillend en gelijk geslacht
<i>Beletselen</i>	Gelijk	Gelijk
<i>Voltrekking</i>	'Jawoord' van beide partners	Akte van registratie, art. 1:180a lid 3 BW
<i>Burgerlijke stand</i>	Gehuwd	Geregistreerd partner
<i>Afstamming</i>	Afstamming van rechtswege	Afstamming van rechtswege
<i>Ouderlijk gezag</i>	Gelijk	Gelijk
<i>Partner adoptie</i>	Gelijk	Gelijk
<i>Vermogensrecht</i>	Gelijk	Gelijk
<i>Partneralimentatie</i>	Gelijk	Gelijk
<i>Ontbinding</i>	Gerechtelijk	Gerechtelijk en buitengerechtelijk

Bron: 'Hoorcollege 1, Huwelijk en geregistreerd partnerschap, Personen- en Familierecht', 04-01-2021, Machteld Vonk, slide 28-29.

Bij het geregistreerd partnerschap geldt – in tegenstelling tot het huwelijk – niet de regel dat een religieus ritueel alleen mag plaatsvinden na het aangaan van een burgerlijk huwelijk.

Hoofdstuk 8: Einde van huwelijk en geregistreerd partnerschap

Dit is een samenvatting van hoofdstuk 8, W.M. Schrama & M.V. Antokolskaia, Familierecht, Den Haag: Boom juridisch 2018, derde druk.

Inleiding

Het huwelijk en het geregistreerd partnerschap zijn **formele relaties**, het ongehuwd samenwonen is een **informele relatie**. De beëindiging van een huwelijk is geregeld in Titel 9 en 10 van Boek 1 BW. De beëindiging van het geregistreerd partnerschap is geregeld in Titel 5A van Boek 1 BW.

Op grond van **artikel 1:149 BW** eindigt het huwelijk door de dood van een partner, door een nieuw huwelijk of geregistreerd partnerschap na vermissing van een echtgenoot, ontbinding van het huwelijk na scheiding van tafel en bed of door ontbinding door de rechter (echscheiding).

Op grond van **artikel 1:80c lid 1 BW** eindigt het geregistreerd partnerschap door de dood van een partner, door omzetting in een huwelijk, door een nieuw huwelijk of geregistreerd partnerschap na vermissing, door buitengerechtelijke beëindiging op gemeenschappelijk verzoek of door gerechtelijke ontbinding op eenzijdig of gemeenschappelijk verzoek.

Let op! Er zijn in dit geval dus twee wijzen van beëindiging voor beide relatievormen; door de dood van een partner en door het aangaan van een nieuwe formele relatie na de vermissing van een partner. De overige wijzen van beëindiging verschillen per relatievorm.

Kenmerken en beginselen

Indien men een huwelijk wil ontbinden, dient er een verzoekschriftprocedure bij de rechtbank gestart te worden (**artikel 261 Rv**). Voor het ontbinden van de bovengenoemde formele relaties zijn voorgeschreven formaliteiten van toepassing. Daarvan kan niet worden afgeweken en zijn ze dus dwingendrechtelijk van karakter. Dit is van belang om de rechtszekerheid te waarborgen en zo bescherming te bieden voor de 'zwakke' partners en kinderen.

Het besluit dat een formele relatie is ontbonden, is voor het huwelijk alleen mogelijk door de rechter, en voor het geregistreerd partnerschap is dat de rechter of de ambtenaar van de Burgerlijke Stand. De bescherming van de zwakkere partij en de kinderen wordt thans gewaarborgd door de rechterlijke tussenkomst en de verplichte procesvertegenwoordiging door een advocaat.

Rechtsgevolgen van het einde van een formele relatie

De beëindiging van een huwelijk (echscheiding) of geregistreerd partnerschap heeft geen terugwerkende kracht, het werkt slechts alleen voor de toekomst. Het gevolg is dat alle verplichtingen tussen de partners worden opgeheven. De gemeenschap van goederen, indien dat van toepassing is, wordt al ontbonden op het moment dat het echtscheidings- of ontbindingsverzoek wordt ingediend. De ontbinding van het huwelijk na de scheiding van tafel en bed heeft dezelfde gevolgen als een echtscheiding (**artikel 1:182 BW**).

Door scheiding/ontbinding kunnen er tussen de ex-partners nieuwe verplichtingen tegenover elkaar ontstaan:

- De tijdens de relatie ontstane lotsverbondenheid of solidariteit eindigt niet van de ene dag op de andere en vormt een grond voor een mogelijke onderhoudsverplichting jegens een behoeftige ex-echtgenoot/partner;
- De door een van de echtgenoten/partners tijdens de relatie gedane investeringen die tot een vermindering van verdien capaciteit van deze echtgenoot/partner heeft geleid, werken door na de scheiding en vormen een verplichting tot betaling van **partneralimentatie**;
- De aanverwantschap die met bloedverwanten van de andere echtgenoot is ontstaan door het huwelijk, eindigt niet door de scheiding (**artikel 1:3 lid 3 BW**).

Indien er kinderen uit het betreffende huwelijk zijn geboren, dienen er afspraken gemaakt te worden over de omgang, opvoeding en kosten van de kinderen, mits beide ouders gezag uitoefenen over de kinderen (**artikel 1:253sa of 253 BW** en **artikel 815 lid 2 BW**). Dit wordt vastgelegd in een **ouderschapsplan**, wat vaak wordt opgemaakt door een deskundige.

Echtscheiding

Echtscheidingsgronden

In Nederland geldt sinds 1971 de algemene **echtscheidingsgrond**: de duurzame ontwrichting van het huwelijk (**artikel 1:151 BW**). Andere landen kennen meerdere echtscheidingsgronden. Duurzame ontwrichting is een objectief constateerbare toestand. De voortzetting van de samenleving is in dat geval ondragelijk geworden en er is geen uitzicht op herstel van een behoorlijke echtelijke verhouding.

In Nederland is dit de enige echtscheidingsgrond en deze geldt zowel voor de echtscheiding met wederzijds goedvinden op grond van een gemeenschappelijk verzoek (**artikel 1:154 BW**), als voor de echtscheiding op eenzijdig verzoek (**artikel 1:151 BW**).

Let op! In het voorgeschreven boek op pagina 204 staan deze artikelen andersom, dit is fout!

Bij een **gezamenlijk verzoek** tot echtscheiding op grond van **artikel 1:154 BW** is het bewijs volledig gesubjectieerd. Dit houdt in dat als beide echtgenoten echtscheiding verzoeken en stellen dat hun huwelijk duurzaam is ontwricht, dat een onweerlegbaar vermoeden vormt van de ontwrichting van het huwelijk. Dit bewijs is dwingend en de rechter mag dan ook niet ambtshalve een onderzoek instellen. De rechter mag dus niet toetsen of het huwelijk daadwerkelijk duurzaam is ontwricht.

Bij een **eenzijdig verzoek** moet degene die wenst dat het huwelijk wordt ontbonden de rechter overtuigen dat het huwelijk duurzaam is ontwricht. In dat geval moet de verzoeker bepaalde feiten bewijzen. Echter is dit vaak niet lastig om te bewijzen als de ene echtgenoot onder aanvoering van gronden stelt en blijft stellen dat hij hoe dan ook niet meer met de andere echtgenoot kan samenleven. In 1996 werd door de Hoge Raad bepaald dat dit door de rechter wordt opgevat als een zeer ernstige aanwijzing dat de toestand van duurzame ontwrichting inderdaad bestaat.

De rechter zal echter de verklaringen van beide partijen beoordelen en afwegen. In bepaalde gevallen kan het mogelijk zijn om een echtscheidingsverzoek te vernietigen. Dit is het geval in een uitspraak van het Hof op 23 september 2008. Een vrouw wordt als mentor aangesteld, omdat haar echtgenoot in de war is en tevens een drankprobleem heeft. De vrouw is in het verleden als mentor aangesteld en zij handelt als mentor voor haar echtgenoot. De echtgenoot voelt zich daardoor betutteld en de echtgenoot dient op grond daarvan een echtscheidingsverzoek in. Bij de beoordeling van de zaak blijkt dat de echtgenoot samen met zijn vrouw in de woning wil verblijven. De vrouw voert dan ook aan dat er geen echtscheiding kan plaatsvinden, omdat er geen sprake is van een duurzame ontwrichting. In dat geval heeft de rechter het echtscheidingsverzoek afgewezen.

Pensioenverweer

Het is ook mogelijk om een echtscheidingsverzoek te verwerpen door het voeren van het zogenoemde **pensioenverweer**. Daarbij kan de partner aanvoeren dat het bestaande vooruitzicht op het nabestaandenpensioen verloren zal gaan of in ernstige mate zal verminderen (**artikel 1:153 lid 1 BW**). In de praktijk zal dit niet zo vaak meer voorkomen vanwege de Wet verevening pensioenrechten bij scheiding.

In deze drie gevallen zal het pensioenverweer niet slagen:

1. Indien een echtgenoot die zich hierop beroept de nodige voorzieningen voor zijn oude dag kan treffen (**artikel 1:153 lid 2a BW**);
2. Indien er ten gunste van de financieel afhankelijke echtgenoot al billijke voorzieningen zijn getroffen (**artikel 1:153 lid 1 BW**);
3. Indien de echtgenoot die zich hierop beroept zelf in overwegende mate aan de ontwrichting van het huwelijk schuld draagt (**artikel 1:153 lid 2b BW**), bijvoorbeeld door vreemdgaan.

Tijdstip van ontbinding van het huwelijk

De echtscheiding komt pas tot stand indien de echtscheidingsbeschikking in de registers van de Burgerlijke Stand is ingeschreven (**artikel 1:163 lid 1 BW**). De ambtenaar van de Burgerlijke Stand voegt aan de huwelijksakte een vermelding van de echtscheidingsbeschikking toe. Dit wordt pas toegevoegd na de echtscheidingsbeschikking indien een of beide echtgenoten dat hebben verzocht. Dit moet binnen zes maanden worden gedaan, want anders begint het proces weer helemaal opnieuw en verliest de beschikking zijn kracht (**artikel 1:163 lid 2 BW**).

Einde van het geregistreerd partnerschap

Beëindiging van het geregistreerd partnerschap met wederzijds goedvinden

Het geregistreerd partnerschap kan met wederzijds goedvinden zowel gerechtelijk als buitengerechtelijk worden beëindigd. Het geregistreerd partnerschap kan administratief beëindigd worden met wederzijds goedvinden op grond van **artikel 1:80c lid 1 sub c BW**. Deze buitengerechtelijke ontbinding van het geregistreerd partnerschap geschiedt door de ambtenaar van de Burgerlijke Stand. De partners stellen een verklaring op waaruit blijkt dat zij over de ontbinding van hun partnerschap een overeenkomst hebben gesloten.

In dat geval mogen zij geen gezag uitoefenen over hun gezamenlijke kinderen (**artikel 1:80c lid 3 BW jo. art. 1:253sa en 1:253t BW**). Indien de partners kinderen hebben en daar gezamenlijk gezag over voeren, dan dienen zij een ouderschapsplan op te stellen. In dat geval kunnen zij alleen gerechtelijk ontbinden op grond van een eenzijdig of gemeenschappelijk verzoek (**artikel 1:80c lid 1 sub d BW**).

Vervolgens dienen er afspraken gemaakt te worden. Dit zijn afspraken over de wensen van de partijen om het partnerschap te beëindigen, de argumenten waarom het partnerschap duurzaam is ontworpen en afspraken over levensonderhoud, woning, boedel en pensioenen. Deze afspraken worden opgesteld door een deskundige; een notaris of advocaat. De notaris of advocaat ondertekent deze stukken. De overeenkomst moet binnen drie maanden na de ondertekening aan de ambtenaar van de Burgerlijke Stand worden aangeboden ter inschrijving in de registers van de Burgerlijke Stand.

Ontbinding van het geregistreerd partnerschap op eenzijdig verzoek

Het geregistreerd partnerschap kan op eenzijdig verzoek geschieden door een rechterlijke beschikking. Dit gebeurt op dezelfde wijze als voor de ontbinding van het huwelijk op eenzijdig verzoek. Zie hiervoor de schakelbepaling van **artikel 1:80e BW**.

Hoofdstuk 10: Het afstammingsrecht

Dit is een samenvatting van hoofdstuk 10, W.M. Schrama & M.V. Antokolskaia, Familierecht, Den Haag: Boom juridisch 2018, derde druk.

Inleiding

Tot de kern van het personen- en familierecht behoort ook het afstammingsrecht. Het afstammingsrecht wordt geregeld in titel 11 van Boek 1 BW. Daarin wordt de afstamming door geboorte tussen ouders en kinderen geregeld en daarmee de fundamentele vraag wie juridisch gezien familie van elkaar zijn (**artikel 1:197 BW**). Afstamming is dus eigenlijk een juridische band en het zijn juridische betrekkingen tussen ouder en kinderen. Dit kan ook ontstaan na de geboorte door bijvoorbeeld adoptie. Het begrip ouder wordt in de wet niet gedefinieerd, er kan wel worden afgeleid dat er met ouder de juridische ouder van het kind wordt bedoeld. Op grond van het afstammingsrecht kan een kind een man en een vrouw als ouder hebben, of, sinds 1 april 2014, twee moeders. Twee mannen kunnen niet allebei via het afstammingsrecht vader worden; wel kunnen twee mannen door adoptie beiden in familierechtelijke betrekking staan tot een kind.

Het vestigen van afstamming kan op verschillende manieren plaatsvinden (**artikel 1:198/199 BW**):

- Door geboorte uit de moeder;
- Door geboorte tijdens het huwelijk;
- Door erkenning;
- Door gerechtelijke vaststelling van het ouderschap;
- Door adoptie.

Kenmerken en beginselen

Het afstammingsrecht is dwingend recht, er kan dus niet van afgeweken worden. Het belang van het kind om twee ouders te hebben en het belang van de biologische afstamming en de rechtszekerheid, zijn belangen en beginselen die voor het afstammingsrecht een bijzondere betekenis hebben. Vanaf 2014 is het mogelijk dat een kind via het afstammingsrecht een tweede moeder kan krijgen. Uit het belang van de rechtszekerheid kan een afstammingsband niet makkelijk verbroken worden.

Hieronder worden enkele kernbegrippen genoemd die van toepassing zijn bij het afstammingsrecht:

- **Biologische vader:** de man met behulp van wiens genetisch materiaal het kind is ontstaan, zoals een donor of een verwekker;
- **Verwekker:** de man die met de moeder het kind op natuurlijke wijze heeft laten ontstaan;
- **Donor:** de man of vrouw die zijn of haar genetisch materiaal (zaad of eicel) heeft afgestaan om te gebruiken voor kunstmatige bevruchting;
- **Donor met family life:** de bekende donor die in een nauwe persoonlijke betrekking tot het kind staat;
- **Meemoeder:** de vrouwelijke partner van de geboortemoeder van het kind;
- **Instemmende levensgezel van de moeder:** de man of vrouw die met de kunstmatige bevruchting van de moeder heeft ingestemd om een ouder van het kind te worden;
- **Sociale ouder:** de persoon die het kind daadwerkelijk verzorgt en opvoedt.

Belangrijke ontwikkelingen

In 1998 is het afstammingsrecht gewijzigd en werd sterker dan voorheen aangesloten bij de biologische afstamming. Tevens verdween het onderscheid tussen kinderen die binnen en buiten het huwelijk werden geboren. Op 1 april 2014 is het afstammingsrecht opnieuw aangepast met de Wet Juridisch ouderschap voor de vrouwelijke partner van de moeder. Dit wordt omschreven in **artikel 1:198 BW**. Er zijn ook nog andere regels gewijzigd in 2014. Het doneren van sperma is niet meer geheel anoniem. Dit heeft ertoe geleid dat er minder donoren zijn dan voorheen.

De rechtsgevolgen van afstamming

Het afstammingsrecht leidt tot het ontstaan van een familierechtelijke betrekking tussen het kind, zijn of haar ouders en zijn of haar bloedverwanten (**artikel 1:197 BW**). Het kind krijgt tot deze personen een rechtsbetrekking. Tevens krijgen de ouders gezag over de minderjarige kinderen (**artikel 1:251 en 1:1253aa BW**), het recht op omgang (**artikel 1:377a BW**) en de verplichting om elkaar en hun kinderen te onderhouden (**artikel 1:392 lid 1 sub a BW**). Ook de geslachtsnaam van het kind wordt gelijk gekoppeld aan het bestaan van familierechtelijke betrekkingen (**artikel 1:5 BW**).

Op grond van het versterkerrecht worden de kinderen voor gelijke delen aangewezen als erfgenaam van hun ouders en hebben zij recht op een legitieme portie (**artikel 4:10 lid 1 sub a jo. 4:11 lid 1 BW**, eerste parentele). De ouders kunnen ook voor gelijke delen van hun kinderen erven op grond van het versterkerrecht (**artikel 4:10 lid 1 sub b jo. 4:11 lid 1 BW**, tweede parentele), tenzij de kinderen gehuwd/geregistreerd partner zijn en/of afstammelingen hebben. Zij kunnen zelfs hun legitieme deel opeisen op het moment dat zij ontferd zijn (geen versterkerrecht). Naast het BW zijn er ook andere gevolgen, zoals het betalen van erfbelasting of schenkbelasting.

Verhouding tot andere rechtsgebieden (adoptie en gezag)

Ook door adoptie kan er een familierechtelijke betrekking ontstaan tussen het kind en de adoptieouders (**artikel 1:198 lid 1 sub e en 1:199 sub e BW**). In dat geval wordt iemand niet juridisch ouder door de geboorte van het kind, maar door middel van een adoptie. Indien het kind minderjarig is, mag de sociale ouder gezag over het kind uitoefenen. In dat geval heeft de ouder de plicht om het kind te verzorgen en op te voeden (**artikel 1:247 BW**). Degene die de juridisch ouder van een kind is, heeft of kan het gezag krijgen. Andersom hoeft degene die gezag heeft (en sociale ouder is) niet altijd de juridische ouder van het kind te zijn (zie bijvoorbeeld **artikel 1:253a en 1:253t BW**). Afstamming is dus een levenslange band met veel rechtsgevolgen, waarvan gezag er (in de meeste gevallen) een is.

Internationaal recht

Het internationaal recht heeft ook een belangrijke rol gespeeld bij de ontwikkeling van het afstammingsrecht. In **artikel 8 EVRM** is de bescherming van het recht op familie- en privéleven geregeld. Tevens is in **artikel 14 EVRM** opgenomen dat er een verbod is op discriminatie bij de uitoefening van EVRM-rechten. Het **Marckx-arrest** geeft een goed voorbeeld daarvan. Hierin is beslist dat er tussen de (ongehuwde) moeder en haar kind van rechtswege een familierechtelijke relatie moet ontstaan en dat er op de overheid een positieve plicht rust om het gezinsleven tussen de moeder en haar kind mogelijk te maken. Dit geldt voor de familie van de moeder.

Vestigen van afstamming van de vader

De afstamming van de vader wordt geregeld in **artikel 1:199 BW**. Er zijn verschillende manieren waarop het juridisch vaderschap van de man vastgesteld kan worden:

1. Huwelijksvaderschap;
2. Vader door erkenning;
3. Vader door gerechtelijke vaststelling van het vaderschap;
4. Vader door adoptie.

1. Huwelijksvaderschap

De eerste wijze waarop vaderschap in de wet wordt aangeduid, is het huwelijksvaderschap, dat van rechtswege plaatsvindt voor de echtgenoot of geregistreerde partner van de moeder van het kind. In dat geval is de vader van een kind de man die op het moment van de geboorte van het kind gehuwd is of een geregistreerd partnerschap heeft met de vrouw uit wie het kind geboren is (**artikel 1:199 sub a BW**). De vader is degene die het huwelijk aanwijst (pater est quem nuptiae demonstrant). Indien het kind wordt geboren voor het sluiten van het huwelijk of het geregistreerd partnerschap, dient de echtgenoot het kind te erkennen.

Overlijdt de echtgenoot of geregistreerde partner voor de geboorte van het kind, dan is de overleden man de biologische vader. De wet regelt over deze situatie meer in **artikel 1:199 sub b BW**. Op grond daarvan geldt de overleden echtgenoot als vader indien het kind binnen 306 dagen na zijn overlijden is geboren. Dat geldt ook indien de moeder in de tussentijd met een andere man of vrouw is gehuwd. Tevens kan de moeder een keuze maken om een verklaring af te leggen bij de Burgerlijke Stand waarin zij kan aangeven dat de man niet de vader van het kind is.

2. Vader door erkenning

Op grond van **artikel 1:199 sub c jo. 203 jo. 204 BW** kan een kind erkend worden. De erkenning van een kind is een eenzijdige, ongerichte rechtshandeling, die kan plaatsvinden bij een akte van erkenning. Deze akte van erkenning wordt opgemaakt door een ambtenaar van de Burgerlijke Stand. Het is ook mogelijk om door een notaris een notariële akte op te laten maken met de betreffende gegevens. Ook een niet-biologische vader kan een kind erkennen.

Voorwaarden voor erkenning

De erkenning mag niet nietig zijn (**artikel 1:204 BW**):

- Allereerst als een man niet in huwelijk mag treden met de vrouw, huwelijksbeletselen (**artikel 1:41 BW**);
- Tevens dient degene die het kind erkent minimaal 16 jaar oud te zijn. De erkenning is niet gebonden aan een bepaalde termijn. Is de man nog geen 16 jaar, dan mag hij het kind niet erkennen. In dat geval dient hij te wachten tot hij minimaal 16 jaar is. Meisjes onder de 16 jaar kunnen wel juridisch moeder worden, maar jongens onder de 16 jaar kunnen dus via erkenning geen juridische vader worden;
- Indien het kind 12 jaar of ouder is, moet het kind er ook mee instemmen dat diegene zijn juridische vader wordt (**artikel 1:204 lid 3 BW**). Voor deze leeftijd dient alleen de vrouw in te stemmen. In bepaalde gevallen kan op grond van family life (**artikel 8 EVRM**) en **artikel 204 lid 4 BW** een persoon ook juridisch ouder worden indien deze juridisch ouder heeft ingestemd met een daad van verwekking. Dit kan het geval zijn wanneer twee vrouwen informeel samenwonen met een kind dat door een man is verwekt en vervolgens de vrouwen na een jaar ruzie krijgen. In dat geval is de vrouw uit wie het kind geboren is juridisch ouder en de andere vrouw is juridisch gezien helemaal niets van het kind;

- Erkenning is niet mogelijk als het kind al 2 ouders heeft, want een kind kan naar Nederlands recht max. 2 ouders hebben.

Werking van erkenning

Erkenning heeft geen terugwerkende kracht en werkt dus vanaf de erkenning. Het is wel mogelijk om een kind op grond van **artikel 1:2 BW** prenataal te erkennen, waardoor de erkenning gevolg heeft vanaf de geboorte van het kind. Het gevolg van erkenning is dat de man de vader van het kind is of wordt.

3. Vader door gerechtelijke vaststelling van het vaderschap

Tevens kan de erkenning gerechtelijk worden vastgesteld (**artikel 1:199 sub d BW**). Dit is bijvoorbeeld het geval wanneer een vrouw per ongeluk zwanger is geraakt en graag wil dat de man het kind erkent zodat zij alimentatie kan eisen.

De voorwaarden voor een gerechtelijke vaststelling staan omschreven in **artikel 1:207 BW**:

1. De vader moet de verwekker zijn geweest van het kind;
2. De vader dient te hebben ingestemd met een daad die de verwekking van het kind tot gevolg kan hebben gehad.

Een verzoek tot vaststelling van het vaderschap kan worden ingediend door de moeder van een kind onder de zestien jaar en door het kind zelf. Voor de moeder geldt een termijn van vijf jaar na de geboorte van het kind, tenzij ze niet op de hoogte was van de identiteit of de verblijfplaats van de man. In dat geval geldt een termijn van vijf jaar vanaf de datum waarop ze daarmee bekend is geworden (**artikel 1:207 lid 3 BW**). Voor het kind geldt geen termijn.

Daarnaast mogen er maar twee juridische ouders zijn, dus indien er al twee juridische ouders zijn, kan het vaderschap niet meer gerechtelijk worden vastgesteld. In bepaalde gevallen kan de rechter verzoeken om een DNA-onderzoek vast te leggen. Wordt dit door de man geweigerd, dan werkt dat in zijn nadeel. Indien het vaderschap gerechtelijk wordt vastgesteld, heeft dit terugwerkende kracht (ex tunc). Goederen die te goeder trouw zijn verkregen, uit een nalatenschap, worden beschermd en hoeven niet terugbetaald te worden aan het kind dat door de gerechtelijke vaststelling erfgenaam is geworden (**artikel 1:207 lid 5 BW**).

Gevolgen van gerechtelijke vaststelling

Een belangrijk gevolg hiervan is de terugwerkende kracht tot aan de geboorte van het kind. Het kind wordt dan geacht altijd al het juridische kind van de vader te zijn geweest. Dit is dan ook het verschil met erkenning.

4. Vader door adoptie

Op grond van **artikel 1:199 sub e BW** kan de man die een kind heeft geadopteerd juridisch vader worden van dit kind. Er ontstaat dan een familierechtelijke betrekking tussen de vader en dit kind.

Vestigen van moederschap

De afstamming van de moeder wordt geregeld in **artikel 1:198 BW**. Er zijn verschillende manieren waarop het juridisch moederschap van de vrouw vastgesteld kan worden:

1. Moeder door geboorte;
2. Moeder door een formele relatie met de geboortemoeder;
3. Moeder door erkenning;
4. Moeder door gerechtelijke vaststelling van het moederschap;
5. Moeder door adoptie.

1. Moeder door geboorte

Een kind staat altijd in een afstammingsrechtelijke relatie tot de vrouw uit wie het geboren is. Deze regel wordt aangeduid met de *mater semper certa est-regel* (= door de geboorte is altijd zeker wie de moeder is). Een kind heeft dus doorgaans van rechtswege ten minste één juridische ouder.

2. Moeder door een formele relatie met de geboortemoeder

Het moederschap van rechtswege ontstaat alleen indien het kind verwekt is door kunstmatige inseminatie met behulp van een onbekende donor. Dat zij niet de biologische ouder van het kind is, maakt niks uit. Het is namelijk te verwachten dat deze man (de donor) geen rol wil en kan gaan spelen in het leven van het kind. Als de moeders samen met een bekende donor een kind hebben gekregen, dan is de meemoeder met wie de geboortemoeder is getrouwd niet van rechtswege de moeder van het kind (!).

De wet stelt enkel als voorwaarde een formele relatie met de geboortemoeder op het moment van de geboorte van het kind.

3. Moeder door erkenning (artikel 1:198 lid 1 sub c BW)

In 2014 is voor vrouwen ook de mogelijkheid ingevoerd om een kind te erkennen. Door erkenning wordt de vrouw de tweede moeder van het kind. Dit is bijvoorbeeld van belang als de moeders samen met een bekende donor een kind krijgen. Ook indien de moeders wel een onbekende donor hebben gebruikt, maar zelf geen formele relatie met elkaar hebben op het moment dat het kind wordt geboren, moet de meemoeder het kind erkennen voor het ontstaan van een juridische afstammingsband.

In de **artikelen 1:203 en 1:204 BW** zijn de regels voor erkenning opgenomen. Voor moeders en vaders zijn deze op de hoofdlijnen gelijk. Zo is voor de meemoeder vereist dat de geboortemoeder en eventueel het kind van 12 jaar en ouder instemt met de erkenning. Bij een weigering kan een verzoek om vervangende toestemming worden ingediend bij de rechtbank door de meemoeder. De meemoeder heeft dus de mogelijkheid om naar de rechter te gaan. De rechter kan het verzoek om toestemming toewijzen als dit in het belang van het kind is.

Heeft de donor het kind voor de geboorte als eerste erkend? Dan krijgt alleen de biologische moeder uit wie het kind geboren is het gezag en de duomoeder niet. De donor is door de erkenning de wettelijke vader van het kind. Daardoor voldoet er niet meer aan de voorwaarde dat er geen andere ouder is.

4. Moeder door gerechtelijke vaststelling van het moederschap (artikel 1:198 lid 1 onder d BW)

De wetgever heeft de regeling van de gerechtelijke vaststelling van het vaderschap uitgebreid tot vrouwen die als levensgezel hebben ingestemd met een daad die de verwekking van het kind tot gevolg kan hebben gehad (**artikel 1:207 lid 1 BW**). In dat geval is er sprake van intentioneel ouderschap en heeft de meemoeder samen met de geboortemoeder verantwoordelijkheid voor het kind. De geboortemoeder kan binnen een termijn van vijf jaar na de geboorte van het kind een verzoek indienen hiertoe (**artikel 1:207 lid 3 BW**). Overigens geldt er voor het kind geen termijn.

Nawoord

Hèhè, het is je gelukt! Je hebt jouw samenvatting uitgelezen.

Wil je meer vertrouwen tanken voor het tentamen? Geen paniek! Wij kunnen je verder helpen in de vorm van handige abonnementen. Met een abonnement ontvang jij de samenvattingen altijd met korting en als eerste in huis! Nieuwsgierig geworden naar een abonnement? Bekijk dan onze website!

Wil je liever een totaalpakket kopen voor dit blok? Op onze website vind je eenmalig een te gekke actie: alle samenvattingen van Inleiding Goederenrecht en Personen- en Familierecht voor **€8,95**.

Werken bij

Heb jij het idee dat je deze samenvatting ten minste net zo goed zou kunnen schrijven of zou kunnen verbeteren? Dan is de rol van Studieheld zeker iets voor jou. Je kunt werken vanuit huis, krijgt een riante vergoeding en je hebt een studiegerelateerde bijbaan die goed op je cv staat. Heb je interesse? Stuur dan jouw motivatie en cv naar klantenservice@slimacademy.nl.

Kom in contact met Slim Academy

Wil je op de hoogte blijven van de ontwikkelingen bij Slim Academy? Kom in contact via:

www.slimacademy.nl
@SlimAcademy.nl
klantenservice@slimacademy.nl
010 214 32 45

We wensen je veel succes met studeren en het halen van jouw tentamens!

Team Slim Academy



JOIN DE **SLIM ACADEMY COMMUNITY** **HELEMAAL GRATIS!**

- ✓ Gratis voorbeeldsamenvattingen
- ✓ Gratis oefenopdrachten
- ✓ Als eerste up-to-date van nieuwe acties
- ✓ WhatsApp met je medestudenten
- ✓ Stel vragen aan onze study experts

Ga naar www.SlimAcademy.nl/join of scan de QR code, laat je gegevens achter en krijg gratis toegang tot onze community!



Slim
Academy

